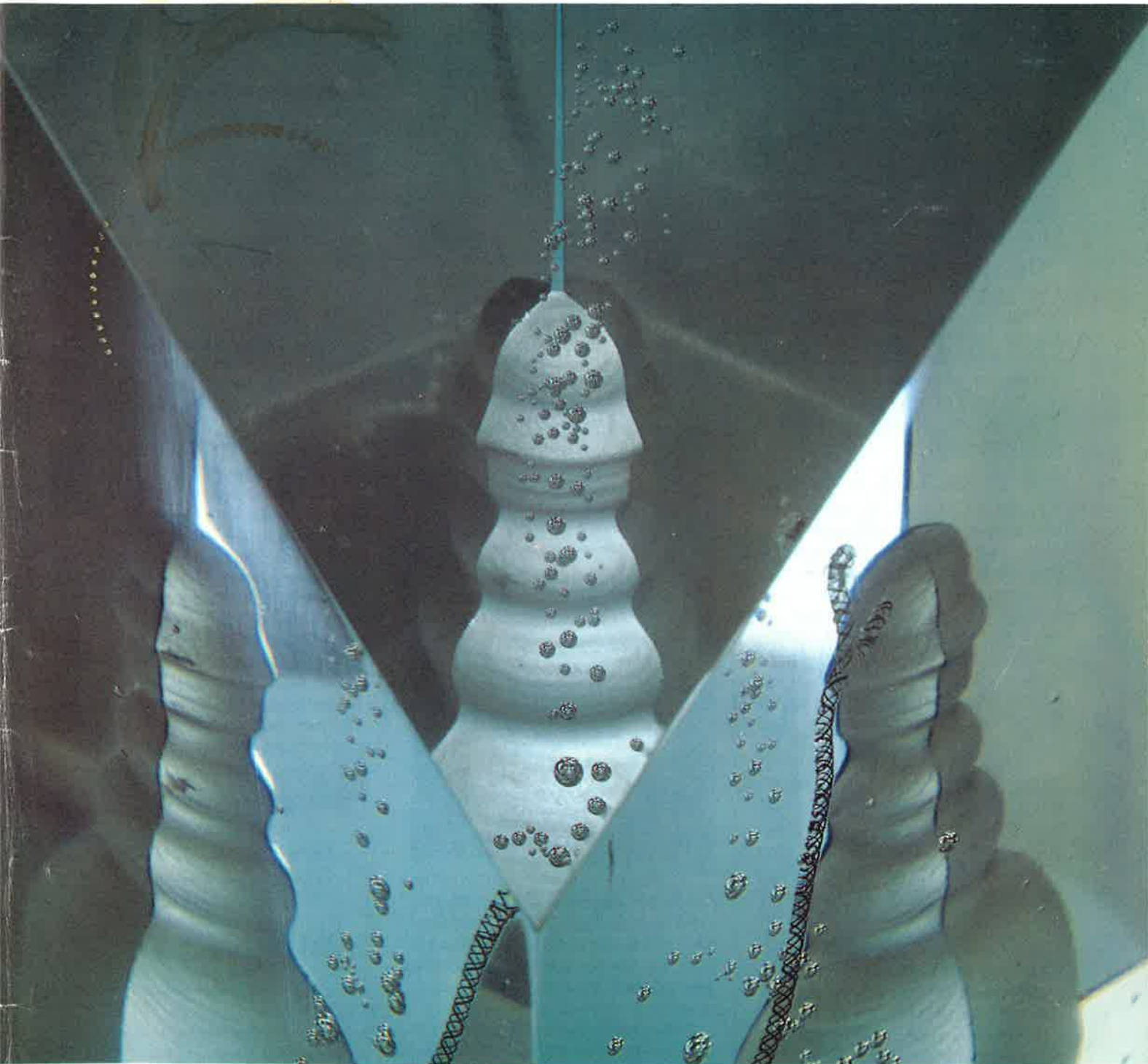

MÄNGEN

Lätt blandat från bruken Kosta Boda Åfors Johansfors Nr 2/85

*God Helg
önskas Alla Läsare!*

Bruksböckerna berättar V

BRUKET UTAN LEDNING 1790 – 1791

Efter Wickenbergs död 1790, slutade både Bruksförvaltare Grælius och bokhållaren vid Bruket, som stod utan ledning ända till den 1 juli 1791. Då avbröt Johan Reinhold Angerstein som kapten sin strapatsrika militära bana och tog hand om ledningen för bruket. Angerstein var gift med Wickenbergs dotter Elisabeth.

För sina stora militära förtjänster erhöill han Majors grad, när han slutade. Han bosatte sig i den ombyggda norra delen av Herrgården. Hans svärmor, Catarina Wickenberg, bodde i den södra delen, som även inrymde kontor och rum för bokhållare. Hon ägde nu halva Bruket och Angerstein, genom sin hustrus arvedel, en fjärdedel av egendomen, som omfattade utom Bruket 6 hemman, tullkvarn och flera torpställen.

Angerstein uppbar i lön 166,33 rdr om året i kontanta medel, därutöver 25 tunnor råg, 5 tunnor korn, och ersattes för 60 kannor brännvin, som spenderades vid slätter och skördehjälp samt övriga trakteringar. Brännvinet kostade då 28 shilling kannan. Angerstein skulle tillhandahålla erforderlig talg till ljusstöping för belysning i kontor och ladugård.

Under de 18 åren som Angerstein var ledare för Bruket rädde en lugn och stabil utveckling. Bruksegendomarna ökades genom nya inköp av gårdar och torp och omfattade nu närmare 90.000 hektar i huvudsak skogsmark. Flera byggnader tillkom under hans tid. År 1793 byggdes ny pottkammare (senare drängstuga - riven), år 1795 byggdes Glasblåsarbyggnaderna (husen närmast norr om Herrgården). Glasblåsarladugården, där mästarna hade sina kor, låg på backen norr om sliperiet och kalla-

des »Blåsbackalund», byggdes om och inrymde 8 fähus med 2 rum i varje för ko och foder. Smedstugan »Svartabäck», den södra i brukslängan, byggdes om och flyttades till sin nuvarande plats 1796. Saltpetersladan uppfördes i trakten öster om nuvarande vandrarhemmet, vid kyrkan. År 1806 byggdes glasmagasinet vid Herrgården om, osv.

Prosten Engstrand beskriver Angerstein som en man med »en välbyggd och stark kropp, som intill sitt 50:e levnadsår andades munterhet och hälsa» tills han drabbades av en svår rosfeber och aldrig återvann full hälsa. År 1807 drabbades han av en svår olyckshändelse, och råkade falla från 9 alnars höjd i magasinet och skadade sig så svårt att han fick uppleva en vacklande hälsa ända till sin död, den 14 maj 1809, endast 57 år gammal.

Det påstås, att hans stövlar blev hängande kvar på bjälkarna, varifrån han föll, en lång tid efteråt.

Han bars till graven av 6 av sina tjänare, som var och en fick en »Begravningssked» av silver och med inskriptionen »Som minne av en god och trogen husbonde».

Han ligger nu begravd i familjegraven på Ekeberga kyrkogård.

En duglig bruksman och avhållen husbonde, älskvärd, ädel, redlig och välgörande enligt Prosten Engström, som höll ett långt och gripande tal vid hans bår. Talet trycktes sedan i 150 exemplar och ett finns bevarat i bruksarkivet.

Den efterlämnade makan bodde kvar i Herrgården till omkring 1820, då hon bosätter sig i Stockholm och avlider där 1826.

Eric Karlsson

P.S.

Är det någon som vet något om »Begravningsskedarna» så hör av er till Eric Karlsson i Kosta.

FÖRETAGSNYTT:

Kosta Boda och Proventus

Tvåhundrafemtioåriga Kosta Glasbruk, liksom de andra bruken med sina hundraåriga bakgrunder, står inför ännu en fas i sitt långa liv. De nya ägarna sedan en tid, PROVENTUS, har angivit inriktningen genom organisationen av KOSTA HOLDING.

Vi kan förvänta oss en tid av utveckling och stabilitet där hantverket skall blomma under en intensiv designutveckling.

Idag ingår KOSTA BODA i en koncern vars moderbolag heter KOSTA HOLDING. Redan namnet Holding, som är engelska för »hålla» antyder uppgiften att samla hela Kosta Boda under en ledning. Kosta Holding är helägt av PROVENTUS AB som i sin tur ägs av flera aktieinnehavare där Robert Weil med familj är den största. Nära 30 procent av alla aktier ägs av familjen Weil och det ger ett röstetal på över 66 procent. Av detta förstår man att de utövar det största inflyandet i Proventus verksamhet.

Proventus är som stammen på ett träd där många grenar sitter. Kosta Holding är vår gren medan andra heter t ex GAB, som i sin tur äger Nils Johan, eller Upsala Ekeby Fastigheter AB, den enda verksamma resten av Upsala Ekeby, vår förra ägare. På Pro-

MÄNGEN

Personaltidning för

Kosta Boda AB, 360 52 Kosta

Utgiven i december 1985

Redaktionskommittén:

Sven-Åke Erlandsson

Hans Israelsson

Tommy Ragnarsson

Sten Robert

Peter Petersson

Redaktör:

Ove Alström

Ansvarig utgivare:

Anders Engström

Där inget annat anges har Ove Alström tagit fotografierna och skrivit texten.

Innehållet i Mängen får återges eller citeras om källan anges enligt följande: Mängen, personaltidning för Kosta Boda AB.

Mängen ISSN 0345-8261

Kosta Boda köper glas

Kosta Boda har beslutat att köpa in tillverkning av vissa glas från leverantörer i Sverige eller något annat land. Bakgrunden är den att vi för närvarande har en leveransbrist på omkring 250.000 glas, förklarar VD Anders Engström.

— Efterfrågan på Kosta Bodas servisglas av Chateau, Line och Bouquet är så stor att vi inte kan leverera snabbare än på sex månader. Med så lång leveranstid kan vi inte heller gå ut och sälja. Andra produkter blir därför också lidande av vår oförmåga att tillverka och leverera. Kunderna frågar också efter kompletta serviser och man vill ha minst ett dussin av var sort. Så ser verkligheten ut i butikerna. Om kunden inte kan få sin önskan uppfylld direkt, så är det en förlorad kund. Det samma gäller för detaljisten. Han vill ha ett tillräckligt stort och komplett lager hemma.

Vi har fattat beslut om att köpa 35.000 Bouquet-glas från Finland. Vi har haft överläggningar med Facket, som tyckte det var synd, men hade förståelse för följderna det kunde få att avstå.

Den viktigaste omständigheten vid köp av tillverkning från andra leverantörer är att de kan göra den kvalitet som vi bestämmer. Det är inte många bruk i världen som kan tillverka med den kvalitet vi kräver och arbetsmässigt göra ett glas med draget ben.

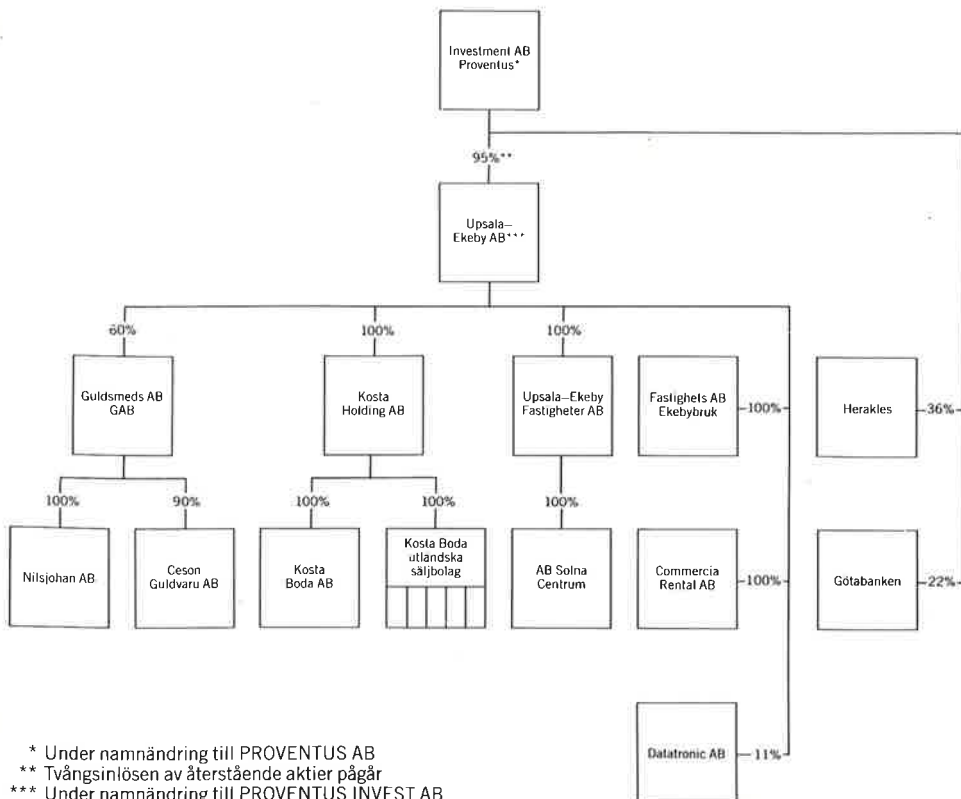
Nu finns beslut om att köpa Chateau från Jugoslavien, Portugal eller Sverige. Vi har ännu inte bestämt vilken leverantör vi väljer, men inom kort skall vi göra en provbeställning. Därefter skall vi köpa 100.000 glas.

Det har förekommit en del diskussion om vårt varumärke. Utomlands fäster man kanske inte samma vikt vid tillverkningslandet, som vi gör. Det viktiga är att vi kan garantera kvaliteten. Vi kommer att märka de inköpta glasen med Kosta Boda-märket, men också med ursprungslandet, enligt lag.

Den här nu uppstådda situationen är ju speciell och vi hoppas att i framtiden slippa köpa in glas av de vi själva tillverkar.

Diversifieringen av vårt sortiment kan dock också framöver kräva kompletteringar med glas som kanske köps utifrån.

Vi hoppas att få behålla den arbetskraft vi har och att internutbildning och Kosta Glasskola skall ge oss tillskott av glasarbetare så att vår kapacitet kan bli tillräcklig.

* Under namnändring till PROVENTUS AB

** Tvångsinlösen av återstående aktier pågår

*** Under namnändring till PROVENTUS INVEST AB

ventusträdet sitter också Götabanken och Datatronic, vilket kan vara intressant att veta.

KOSTA HOLDING

Det nya för oss i Kosta Boda är att vi nu ingår i en koncern där vi är den tillverkande enheten, medan våra tidigare dotterbolag nu är likställda säljbolag.

Fördelen med att bilda en koncern av oss i gamla Kosta Boda torde ligga i att hela verksamheten på ett övergripande sätt kan riktas in mot samma mål under en ledning. Kosta Holdings VD heter Torbjörn Berner och han är redan igång med att aktivera Kosta Holding.

rande 42% av bankens aktiekapital. Vidare finns innehaven i de rörelsedrivande företagen Kosta Boda och Guldsmedsaktiebolaget GAB. Likvida medel och börsaktier för cirka 1 miljard tillkommer.

Robert Weil

Koncernen får samma verkställande ledning som Proventus har idag, nämligen Robert Weil som arbetande styrelseordförande, Gabriel Urwitz som VD och Mikael Kamras som vice VD.

Trots att det var Proventus som först skulle köpa Herakles slutade affären tvärtom.

— Det här bolaget kommer att bli finansiellt starkare än Proventus, säger VD Gabriel Urwitz. Det var klart redan vid köpet av Forsinvests aktier i Herakles att de båda bolagen behövde slås samman. Nu blir det Herakles som köper Proventus genom att Herakles är det finansiellt starkaste bolaget.

PRESSTOPP

Herakles köper Proventus

Proventus, som bl a äger Kosta Boda, har den senaste tiden varit aktuell på börsen. Det hänger samman med köp av ännu mera aktier i Götabanken samt samgåendet med Herakles.

Det nya bolag, som bildades efter samgåendet, får ett eget kapital på 1,1 miljarder kronor, i stort sett tre gånger mera än Proventus har idag.

Den huvudsakliga stora tillgången blir innehavet i Götabanken, motsva-

TORBJÖRN BERNER *koncernchef*

Sedan 1 augusti är Torbjörn Berner anställd som koncernchef för Kosta Holding.

Torbjörn Berner är en lång, glad och entusiastisk person som lätt fyller konferensrummet där vi träffas, med sin utstrålning.

Han är 37 år gammal och född i Helsingborg. Han blev civilekonom i Lund och har i sin yrkesverksamhet ägnat sej åt dataproduktion sedan 1973 med avbrott för arbete med reklam i London. De senaste sex åren har Torbjörn Berner varit verksam hos Ericsson (f d L M Ericsson) i olika befattningar, senast som marknadschef för Norden. Han stod just i begrepp att tillträda befattningen som marknadschef för USA då kallelsen till Kosta Holding kom. Nu fick han chansen att leva med sin hobby – kärleken till design och konst – på heltid.

Torbjörn Berner bor i Stockholm tillsammans med sin livskamrat, sambon Annika Hesner, 31-årig copyrigh-ter vid en reklambyrå.

Vår nya koncernchef ser på sin roll som en dirigent för en symfoniorkester. Vi är alla medlemmar i orkestern och vi är samlade för att lära oss spela samma stycke på bästa sätt. Dirigenten gör ingenting, säger han, han väljer inte musiken och han bestämmer inte hur

varje enskild musikanter skall spela. Men han hjälper till att skapa en ensamble av de enskilda musikerna. Nu skall vi i symfoniorkestern Kosta Boda lära oss att spela tillsammans och sedan när vi är duktiga, då skall vi gå ut och bjuda in publiken att komma och lyssna.

Därmed är det definitivt slutprat om personen Torbjörn Berner. Nu kommer samtalet in på det nya musikstycke vi skall lära oss att spela, det som kallas 1G och uttalas First Glass men som skall uppfattas som »första klassens glas från Kosta Boda». Där betonas betydelsen av design och hantverk och tradition. Nu skall vi i tre steg ta oss fram till den främsta positionen i världen, First Glass.

Koncernchefen strålar av entusiasmen och ger en övertygande framställning av vår väg fram till målet: Att bli den bästa symfoniorkestern i glas.

TOMMY MÅRTENSSON *stylist*

Eftersom Tommy Mårtensson med säkerhet kommer att ha många anledningar att besöka våra bruk under sin tjänsteutövning som stylist i Kosta Holding vill vi presentera honom i den här spalten.

Tommy Mårtensson föddes i Malmö för 38 år sedan, men kom redan som tolvåring till Stockholm. Den formella utbildningen omfattar både handels- och reklamfacken liksom marknadsföring. Men allra viktigast är nog den inriktning hans yrkesverksamhet tagit och de resultat den avgivit.

Där finns milstolpar som givit klang i stora delar av omvärlden. Vem minns inte när »Blommor och Bin» kom till? Tommy var med redan från allra första stund. Han var den som skapade detta helt nya koncept som hade sin grund i den nya fria sexualiteten. Under tio år på sjuttioalet ledde han detta RFSU-pilotprojekt som kom att få så stor betydelse för vår nuvarande livsstil.

Nästa projekt han tog itu med var att starta en egen möbelaffär, Perplex. Där såldes trendiga möbler i egen Italieninspirerad design i trä och plexiglas.

Efter ett par år lockade ännu ett spännande arbete, hos Ericsson Infor-

mation. Nu gällde uppdraget »Det nya svenska kontoret». Tommy Mårtensson skapade en företagsprofil åt kunderna i samarbete med arkitekter och formgivare. Varje detalj i lokalerna ägnades den allra största omsorg. Material, färger, textilier, möbler, ja allt avstämades till en väl fungerande helhet.

Ännu en tid arbetar Tommy kvar vid Ericsson på deltid, men övergår sedan till att vara konsult.

För Kosta Boda kommer Tommy Mårtensson att fungera som känselspröt för de trender och strömningar som går genom världen. Han skall förtärlig sammanfatta och vidarebefordra sina kunskaper till företagsledning och formgivare och på så sätt ingripa i produktutvecklingen. Man kan väl uttrycka det så att Kosta Holding utnyttjar Tommy Mårtenssons speciella känslighet för vad som rör sig i tiden.

Kosta Holding inreder just nu sitt nya kontor på söder i Stockholm. Där skall Tommy Mårtensson vara stationerad, men som sagt, vi kommer säkert att få se mycket av honom på våra bruk.

Anställningen avser till att börja med deltid men skall senare bli heltid. Ett drygt arbete väntar, säger han.

Privat är Tommy Mårtensson intresserad av just det som upptar yrkesmänniskan. Han är öppen för det mesta. Möbler och inredning liksom att läsa och se film nämner han dock som favoritintressen.

FIRST GLASS

Helafton med First Glass i Emmaboda

Aldrig förr har det väl hänt att man försökt att samla hela KOSTA BODA till en enda plats vid ett enda tillfälle. Nu har det skett, den 2 oktober och platsen var Emmaboda Folkets Hus. Anledningen kallas 1G men uttalas FIRST GLASS.

Det hela började med en personlig kallelse till alla anställda i Kosta Boda att komma till Emmaboda för att få kännedom om den förvandling som förestår oss. Förvandlingen har fått det interna arbetsnamnet FIRST GLASS som anspelar på First Class. Vårt glas skall vara första klassens glas. Vi skall bli bäst i världen på designat bruks- och konstglas.

I bussar och bilar kom, från alla bruksorterna, Kosta Bodas anställda. Folkets Hus präglades den här kvällen helt av glaset. I hallen utanför Dackesalen hade marknadsavdelningen snabbbyggt en minimiutställning med det nya glaset ur den senaste kollektionen. Ambitionen är att alla anställda

skall ha kunskap om våra kollektioner och det glas som förs ut till konsumenterna i hela världen.

Så satt vi då där i Dackesalen som vi fyllde helt, vi arbetskamrater i Kosta Boda. Vi är många, över 350, men kunde kanske ha varit ändå fler. Nu saknas de som arbetar på skift eller smälter glas, de som är sjuka, lediga eller på tjänsteresa. Nu saknas också de som arbetar för oss i andra länder. Men ändå, nu satt vi där spända på att få veta vad Torbjörn Berner och företagsledningen skulle berätta om förvandlingen 1G och framtiden.

Där framme vid podiet satt företagsledningen, VD Anders Engström, vice VD Lars Ekblad, tekniske chefen Hans Werner och marknadschefen Zeth Nyström. Mikrofonerna låg beredda på stolar på podiet. Projektionsduken var uppspänd. Föreställningen kunde börja.

Koncernchefen greppade den trådlösa mikrofonen, klev upp på podiet.

— Välkomna hit, inledde Torbjörn Berner. — Har ni träffat så här många

arbetskamrater tidigare? Visste ni att ni var så många?

Med sin entusiastiska framställningsförmåga och ett rikhaltigt färgbildsmaterial som stöd leder oss nu Torbjörn Berner in i framtiden. Vi får se omkring 150 bilder och höra hur vi skall bli bäst på glas i hela världen. Under en och en halv timme leds budskapet 1G in i oss.

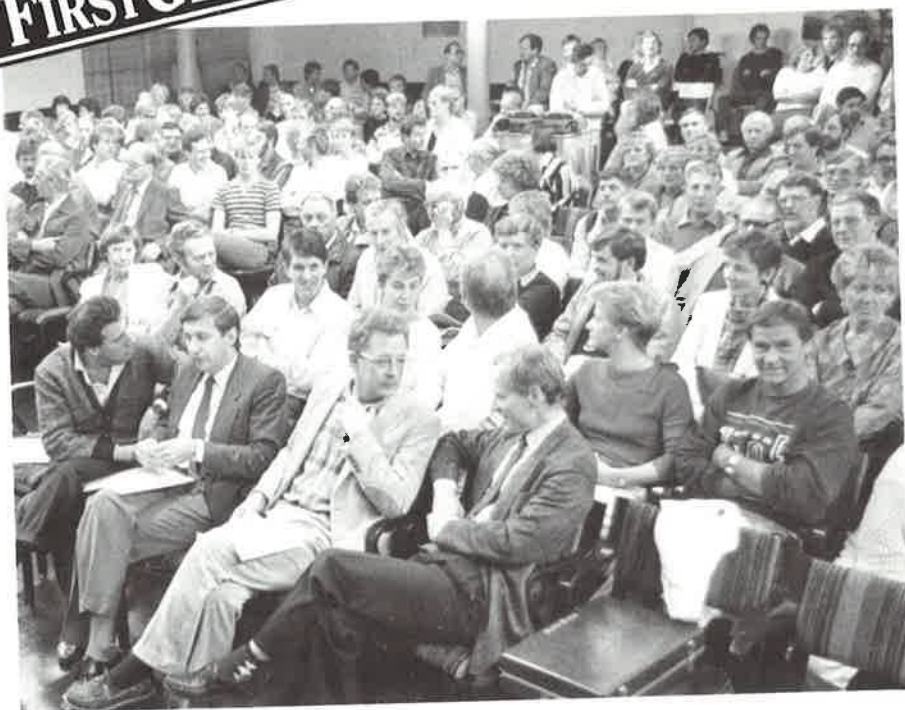
Nu visas den första bilden på duken, vår företagssymbol, vår logotype: Kosta Boda Sweden.

— Den skall sitta på alla våra produkter och den skall vi kunna se i Sydney i Australien eller i Kalifornien ...

— Svenskt glas är en riksangelägenhet. Glas är en av de mera kända produkterna från Sverige och Kosta Boda är ett av de mest välkända svenska företagen ...

Vi ser bilder av antikt glas, en mycket gammal Syrisk skål, från tolv-trettonhundratalet och värd ofantligt mycket pengar. Vi får se så många bil-

Forts. nästa sida

der, ja en strid ström som visar olika sidor av samma sak. Människans behov av skönhet. På duken ser vi glasföremål, vackra möbler, underbara rum, fantastiska hus. Alla bilderna har det gemensamt att de visar fram skönheten, utsökta detaljer eller helheter, utvalda av människor med känsla och insikt. Föremålen, rummen, byggnaderna är alla resultatet av design, formgivning. Allt vi ser på bilderna är tillverkat av yrkesmän med kunskaper och kärlek till sina yrken.

— Vi sysslar med att skänka glädje till människorna. Vi gör vackra bruks-ting eller konstföremål som skänker människorna glädje i sina liv. Vi jobbar med något som är helt och hållet gott och gör människorna glada ...

Vi har nu fått en inblick i hur saker och ting hänger ihop. Vi har spårat rötterna till dagens designideal långt tillbaka i tiden, till seklets början. Vi har fått veta att svensk design ligger långt fram, sett med världsvida ögon ... Vi får veta att det sakta växer fram en ny livsstil som bygger på att människor vill vara sej själva ...

Vi fick se en bild av ett dukat bord, det som Upsala Ekeby stod för. Men, bordet står i ett rum, rummet har ett fönster och därute finns hela världen. Det är så det är: Vi måste se helheten, det är viktigt i vår verksamhet. Vi måste formge och tillverka de rätta tingen så att människorna väljer dem att berika sina liv med.

— Vi tillverkar små kryddor för vardagen. — Vi gör vackra ting som skänker mänsklig glädje ...

— I en av världens ledande tidningar i New York, säger Torbjörn Berner, kan vi läsa om »the best of the latest» (det bästa av det senaste) illustrerat med en skål av Ulrica Vallien. — Det är rätt tid för oss nu. Nu skall vi bli bäst i världen överallt ...

Innan vi drar ut för att erövra världen måste vi träna oss som en symfoniorkester, fortsätter Torbjörn Berner, och det gör vi genom att starta upp det program som vi kallar 1G och som skall omfatta alla människor i Kosta Boda i hela världen. 1G är vår symbol. Nu skall vi satsa oss själva och rätt mycket pengar. Vi börjar så smått och tränar upp oss. — Alla avdelningar kommer att ha 4 — 5 konkreta mål som skall vara uppnådda sista januari 1986. Det är första steget. Vi stämmer av fiolerna så att alla är samstämda. Steg två tar vid i januari - februari 1986 och **KONSERTEN** kan bli av under vår, sommar eller höst nästa år. Då skall vi gå ut i världen, ge järnet och visa vad vi förmår. — Alla i Kosta Boda skall vara informerade om målen. Nu sätter vi igång, vässar klorna och tar i ett halvår. Alla gör en jätteinsats ...

Omtumlade av intryck snubblade vi ut ur Dackesalen för att bänka oss vid en kvällsmacka, en landgång, en öl och en kopp kaffe.

Folkets Hus surrade av kommentarer om det just upplevda, en enastående händelse i våra liv. Snart gick bussarna i riktning mot hemmen och en natts vila innan arbetet mot de nya målen tog vid i hyttor och verkstäder, på kontor och lager ...

FIRST GLASS RAPPORT

Det har nu gått en tid sedan projektet FIRST GLASS startades upp i Kosta Boda. Som bekant var det i oktober början som det hela startade.

Hur har det gått, kommer vi att nå de uppsatta kortsiktiga målen, frågar vi oss.

Nu kan vi få svar direkt av Torbjörn Berner. Han har skrivit brev till oss alla. Vi publicerar hela brevet här i Mängden.

HELA FÖRETAGET

Lönsamheten sviktar. Vi går med vinst, men inte som vi hoppats. Dels kostar vi för mycket, vi får hålla igen på kostnadssidan. Dels är vi ännu inte i balans mellan vad vi tillverkar och vad som går att sälja. Här arbetar vi med konkreta åtgärder för att få upp försäljningen.

Enhetlig produktmärkning är genomförd. Alla produkter som lämnar oss är märkta Kosta Boda. Ser Du någon miss belönar vi egna initiativ. Klistra på ett Kosta Boda märke.

Sortimentet har bantats med drygt 400 artiklar. 300 var målet, så det gick med glans.

EKONOMI/ADMINISTRATION

Reskontran har tagits över från Svenska Finans.

Kredittiden har inte minskat än. Nu tar vi nya grepp. Det finns mycket pengar att hämta om vi får betalt i tid av våra kunder. Vi skall nå 3 dagars tidigare betalning i snitt, så nu gäller det att få in kosingen.

Förnödenhetslagret har minskat. Utan att veta säkert säger Lars Ekblad: »Säkert mer än 5%, som är målet.»

Kundfordringarna i Frankrike är ett svårt kapitel. Nu gäller det att ta i med hårdhandskarna. Krav på franska har redan skickats ut.

Trivselundersökningen i Småland är planerad. Experter hjälper oss att få reda på möjliga fortsättningar.

PRODUKTUTVECKLING

Vi har kontrakterat en amerikansk gästdesigner. Han heter Jay Yang och är ett stort namn i USA och i vissa Europeiska länder.

Två nya friska svenska designers är anställda och börjar den 1 januari. Ann Wahlström och Gunnel Sahlin heter de. Båda arbetar i dag i New York, mest för Katja of Sweden.

Kollektionen visades för första gången i Emmaboda Folkets Hus. Nästa gång blir i januari/februari, då vi alla skall träffas igen.

Vårkollektionen skulle vara klar i oktober, och var det.

Arbete pågår med att dela in sortimentet i undergrupper. Vi kommer att hitta många goda idéer under tiden.

TILLVERKNING/TEKNIK

Utbytet prima i Johansfors har stigit från 56 till 57%. Åt rätt håll, men målet är 60%, så fortsatt med nya krafter.

Kassationen från kylröret i Kosta har gått från 12 till 11%. Bra jobbat efter korta tiden. Målet är 10%, så bara fortsatt förbättra.

Produkter i arbete har redan blivit bättre än målen. Vi har frigjort 1 miljon i Kosta, Boda och Åfors. Strongt. Se nu bara till att de nya låga nivåerna håller i sig.

MARKNADSFÖRING/ FÖRSÄLJNING

Ett nytt prognossystem diskuteras. Fast det ligger sent. Öka farten bara.

Produktkatalogen är klar till sin utformning. Bra jobbat. Tyvärr har vi inte råd att producera den förrän till våren, men det räknas som ett avklarad mål i alla fall.

Säljare till Stockholm rekryteras som bäst.

Säljorganisationen i Norge är på väg. Personer är vidtalade och de praktiska detaljerna håller på att lösas.

Vi skulle bli störste glasleverantör till NK. Då vill det till att vi säljer mer!

AUSTRALIEN

Långt där borta arbetar man i sitt anletes svett. Och får lön för mödan.

Försäljningen går bättre än planerat. Glasförsäljningen går också bättre. Vinsten blir bättre!!!

Inköpen från Sverige är högre än i målen.

Men 15-årsjobbet har man inte orkat med.

Som chefen Jan säger:

»Om jag får välja mellan att sälja och fira femtonårsjubileum, så säljer jag»: sade Jan och sålde. Grattis på 15-årsdagen.

USA

Försäljningen går inte alls som vi hoppats. Det gäller tyvärr främst glaset. Vi sätter in åtgärder, bl a kvalificerad hjälp från Sverige i kombination med personella förstärkningar i USA.

Resultaten följer budgeten genom sparsamhet i kombination med försäljning av främmande produkter.

Vi skulle sälja in oss hos butikskedjan Buttocks. Och där är vi.

FRANKRIKE

Totalförsäljningen ligger nästan rätt. Men så nära att hårt arbete leder till målet.

Glasförsäljningen släpar. Det blir svårt att nå målet, men nu står åran på spel. Det gäller att kämpa till sista dagen.

Resultatet ser fantastiskt ut. Det kan bli dubbelt så bra som budget.

Antal studios (dvs Kosta Boda avdelningar i varuhus) har ökat från 80 till nästan 150. (Målet var 90).

Kundfordringarna skulle ner. Ja, se fransmän . . . Inte har de gått ner. Snälla kunder är bra, men de måste betala också.

SCHWEIZ

Försäljningen går som tåget. Bra.

Försäljningen av glas följer plan. Bra. Nettovinsten ligger nästan där den ska. Öka.

Nya affärer i Zürich skall vi sälja till. Där är vi ännu inte. Try harder Schweiz.

Samma redovisningsyrkan som i Sverige skall vi ha senast i januari. Det är bara å' greja de'.

VI SES IGEN

I januari eller februari skall vi ses igen. Gör vi ett rejält arbete fram till dess, skall det ske under festliga former. Och vi är på god väg. Om alla ger järnet når vi målen. Och kan se varandra i vitögat och säga:

»Vi jobbade hårt och nådde våra mål. Det känns fint. Och det skall vi fira.»

Lycka till i spurten. Målsnöret är spänt den 31 januari. Och vi skall fortfarande bli bäst i världen.

Torbjörn

ANDRA STEGET...

Någon gång i vår startar arbetet med det andra steget. Då skapas Kosta Boda Skola, Design och Utställning.

SKOLAN

Genom Kosta Boda Skola kan vi utbilda vårt eget folk för produktionen. Vi kan utbilda säljare, kunder, konsumenter och eventuellt designelever. Utbildningsbehovet är mycket stort, säger marknadschefen Zeth Nyström.

KOSTA BODA DESIGN

Kosta Boda Design är ännu mest ett begrepp. Vi skall i en utredningsgrupp ta tag i hela designsituationen och försöka värdera vad som behöver förändras, förstärkas. Vi skall se om det finns andra områden där vår design kan passa in. Vi har ju tidigare inom Kosta Boda haft en ganska omfattande designverksamhet i offentlig miljö och i material som järn och trä, säger VD Anders Engström.

KOSTA BODA UTSTÄLLNING

Kosta Boda Utställning är ett helt nytt samlande begrepp för att visa och sälja de konstföremål som vi tillverkar. Just nu, omtalar koncernchefen Torbjörn Berner, byggs en fantastisk utställningslokal åt oss på Djurgården i Stockholm. Där skall vi inrätta både permanenta och tillfälliga utställningar och ha ett försäljningskontor.

TREDJE STEGET...

Någon gång nära sommaren kommer förvandlingen FIRST GLASS att vara genomförd. Då utlöses det tredje steget: Att gå ut i världen och visa vad Kosta Boda förmår. — Vi startar en pipeline med konst- och bruksföremål som når ut i hela världen, säger Torbjörn Berner, litet på skämt. Då är Kosta Boda första klassens glas!

Glaset Dag på Calmare Nyckel

Mitt i den ljuvliga sommaren inträffade en mässa som säkert många ställt stora förhoppningar till. Calmare Nyckel skulle locka massor av turister och »infödningar» till sin mångfald av utställningar. Turismen skulle blomma och pengarna strömma in i kassorna. Kalmar län skulle bli ett av sommarens stora resmål. Så blev det inte alls.

Mässan samlade främst kommunerna i länet och dess näringsliv som utställare men också en del samhälleliga institutioner som Brandförsvaret, Posten, Radio Kalmar m fl.

Vissa dagar hade teman, som liksom satte spotlight på ämnet ifråga. Dit hörde Glaset Dag.

Kosta Boda deltog i utställningen med en mindre monter i Emmaboda

kommuns knapert tillmätta kvadratmetrar.

En glasmonter utgjorde det största blickfånget tillsammans med en färgbild på våra formgivare. Inuti glasmontern kunde man beskåda utvalda delar av vårt bruks- och konstglas.

Den dag som Mängden besökte mässan var trängseln stor runt Kosta Bodas monter. Ja, det var rent av omöjligt att komma nära. Förklaringen gavs en stund senare i en tillfällig avmattning. Genom att svara på några frågor i ett formulär gavs man chansen att vinna en brudkrona i glas tillverkad av Bengt Heintze. Här stod man inför utställningens största upplevelse. Det må tyckas vara ett partiskt ställningstagande men bekräftades vid den fortsatta rundvandringen i det i övrigt ganska tomma området. Bengt Heintzes vackra glaskrona väckte besökarnas odelade beundran.

Mässområdet innehöll också en scen som vid olika tidpunkter bjöd på in-

formation och underhållning. Till Glaset Dag hade Emmaboda satsat på La Nilsson ackompanjerad av Lars Roos på flygeln. Kommunalrådet Anita Jonsson iklädd sockendräkt höll tal för den ganska glesa lyssnarskaran. Men självklart inleddes det hela med fanfarrer på glastrumpeter från Kosta. Sist i underhållningsblocket delades brudkronan i glas ut.

Mässan som helhet kunde så småningom sammanfattas som ett misslyckande beträffande antalet besökare, men många utställare förklarade sej ändå nöjda.

Nog inställer sej en stilla undran inför den här formen av modern marknad. En undran om till vilken man vänder sej och med vilket budskap? Det liknade mest ett försök att locka till industrilokaliseringar, men fanns dessa eventuella företagare där?

Kosta Boda försvarade dock sitt deltagande väl, lyckligtvis.

Öppet Hus i Johansfors

En lördag i början av november öppnade hyttchefen Thorsten Carlsson och hans medarbetare sin arbetsplats för allmänheten. Man bjöd in till »öppet hus» och visade tillverkningen, bjöd på en kopp kaffe samt en tipsrunda. Mycket lyckat!

Det var bestämt att man skulle arbeta extra den här lördagen. Som bekant är det stor efterfrågan på Kosta Bodas servisglas. När man nu ändå var i gång i hyttan fann man det praktiskt att passa på med visning för allmänheten.

— Det var länge sedan vi visade till-

verkningen här i Johansfors, säger Thorsten Carlsson. Vi har ju inte som Boda och Kosta någon verkstad igång under semestern, så allmänhetens chanser är inte så stora.

— Nu blev det en välbesökt dag, säkert kom omkring 600 personer till oss, fortsätter han. Vi hade besök bl a från Nybro och Kalmar förutom småorterna häromkring. Vi bjöd också på kaffe i egen regi och hade lagt upp en tipsrunda med tolv frågor om företaget och om allmänna saker. Över trehundra svar kom in och vi delade ut fyra

priser. Det första gick till en Kosta-bo, Michael Ericsson, som fick ett dussin Chateau vinglas.

För närvarande är sex verkstäder igång med servisglastillverkning. Mest Chateau, men också andra serviser tillverkas. Men det finns plats för ytterligare en verkstad runt den stora rundugnen. Man har den senaste tiden nyanställt flera hyttarbetare, som nu går under utbildning. När den sjunde verkstaden kan komma igång är svårt att säga, men det är vår största önskan just nu, avslutar Thorsten Carlsson.

KOSTA VAD DET VILL — skrev Expressen på en helsida efter en uppmärksammas glasauktion i somras.

Vasen, som åstadkom rubrikerna kostade 39 tusen kronor och Anders Engström lär ha samlat ihop pengarna i all hast genom att åka runt på bruken och tulla kassorna i butikerna. Det var söndag nämligen. Så berättas i vart fall och låt oss inte undersöka sanningen för den är kanske inte alls lika rolig.

Tänk om VD bara halade upp checkblocket och skrev 39 tusen. Ingen romantik alls ...

Vi frågade dock Anders om varför han köpte vasen. — Det gäller att få kompletta samlingar och den här vasen var en saknad länk som vi nu fick tag i åt bruket.

En kulturgärning alltså.

13

EXPRESSEN ★ Måndagen den 5 Augusti 1985

KOSTA VAD DET VILL SA VD och ropade in dyraste vasen

Av ULLA BARVEFJÖRD

ORREFORS (Expressen). Ett sabotage höll på att sätta stopp för den stora glasauktionen i Orrefors på söndagen.

Precis klockan tolv, då auktionen skulle börja, var det någon som klippte av telefonledningarna till de fyra telefoner, som stod i förbindelse med köpare utomlands och i Sverige.

Från utlandet väntade man mycket höga bud på en del av glasföremålen.

Glasauktionen i Orrefors var den första specialauktionen för svenskt konstglas någonsin. Stockholms Auktionsverk står bakom den med hjälp av Orrefors Glasbruk. Den hölls genast i folkets hus i Orrefors.

Folkets Hus fylldes till sista plats och lite till. Det räckte inte. Publiken fyllde trädgården och planen framför huset. Högställdes ut och budgivning gick ordnansvägen in från trädgården.

Sabotage

Men några minuter efter auktionens början, när några av de verkliga dyrgriparna skulle ropas ut, gjorde Auktionsverkets folk den hemska upptäckten: telefonerna de ansvant hela förmiddagen var döda. Ute i Europa satt spekulanter som hade fått löfte att följa budgivningen per telefon.

De fyra telefonerna hade dragits in till Folkets Hus provisoriskt. Ledningen låg helt öppet i trädgården. Den var avklippad just där den gick in i huset på baksidan. Ett rent sabotage. Men av vem?

Var det någon som inte ville att priserna skulle skjuta i höjden allt för mycket. Eller någon som visste att det var utländska spekulanter i farten och ville att glaslet skulle stanna i Sverige?

Viskade

Utroparen Anders Järnbrink fick beskedet av en viskande röst. Han fortsatte auktionen helt samlad och mycket koncentrerad.

Bara någon minut innan de dyraste föremålen skulle säljas hade Auktionsverkets folk lyckats få tag i telefoner hos grannarna och ringt till spekulanterna ute i Europa.

Vid ett sådant telefonbud försvann den i katalogen dyraste graalvasen från 1920. Den hade ett utropspris på 35 000 kronor.

GLADAST i dag är Anders Engström, VD på Kosta-Boda Glasbruk. Han ropade in auktionens dyraste föremål — en Karl Lindebergvas för 39 000 kronor. Nu ska den "hem" till Kosta igen.

ARNE THORÉN och hans hustru Eva var hemma på semester. De passade på att spendera ett par tusenlappar på glas att ta med sig till Bagdad. Den blå-vita skålen gjord av Ingeborg Lundin på Orrefors fick Arne betala 600 kronor för.

NILS Bergkvist, en av Orrefors mest kända glasblåsare, blåste den blå Ariel-vasen 1952. Nu såldes den för 29 000 kronor till

HILDING Svensson från Karlshamn gjorde största fyndet. Han betalade 500 kronor för en Orrefors vas från 1951 med gravrade glasblåsare. Utropspriset för den var 1 500 och det var inte många föremål som gick under sitt utropspris.

i överfångsglas med dekor av liljor i rött mot mätt olivgrönt glas. Den är gjord av Karl Lindeberg på Kosta i början av 1900-talet. Den fick han betala 39 000 kronor för.

Det var kanske i dyraste laget. Men nu ska vasen hem igen. Den ska stå i utställningshallen på Kosta glasbruk.

Fick vika

Utropspriset på den vasen var bara 12 000 kronor. Men en slaktning till konstnären Karl Lindeberg ville också ha vasen. Han fick vika för VD:n Anders Engström till sist. Men han kunde ropa hem de övriga Lindebergs glasen — fast dyrt ...

Auktionen inbringade omkring 770 000 kronor. Den omfattade 280 föremål.

En av de tyckaste plånböckerna lag i fäskan på Philip Rubin från USA. Han ropade in glas för 56 000 kronor. Bland annat en blå Ariel-vas från Orrefors för 29 000.

Jag köper upp det här för två amerikanska samlares räkning, säger han. Och lite

56 000-kronors glas är värt i USA.

Om det finns rätt samlare ... Då blir det mycket, mycket dyrt i USA.

Brännvin

Att det är samlarna som avgör priserna kunde man se på de gamla brännvinsflaskorna. De blev nästan oanständigt dyra för det fanns flera samlare i Orrefors i går. En flaska med ett utropspris på 800 gick för 3 000.

Det är ofattbara priser, sade glaskonstnärinnan Ingeborg Lundin under en av visningsdagarna. Ändå är jag inte särskilt imponerad av vad som finns här. Det finns egentligen bara en enda sak som står i sitt rätta värde.

Glasarbetarna i Orrefors har inte själva samlat på sig en massvä glas.

Man ser för mycket av det om dagarna, sade en av dem. Men det hördes många flämtningar i salen när priserna på små vasar med fiskar i graal-teknik gick för 4 000 kronor.

Såna där har jag fem stycken i min samling. Nu ska jag åt

PHILIP RUBIN från USA ropade in glas för 56 000 kronor. Det två samlare i New York och "lite till sig själv". Nu tar han med sig den blå Ariel-vasen till Amerika sedan han lämnat 29 000 kronor i utbyte för

PROVENTUS ÅRSREDO- VISNING 1984/85

I ett spännande omslag, mörkblå lila och svart, presenterar Proventus sin årsredovisning. Om omslaget är spännande så är innehållet inte mindre intressant. Inte bara för sifferbitare och aktieägare utan för alla. Man har lyckats framställa ett komplicerat företags verksamhet i texter och bilder på ett sätt som kan förstås av och engagera de flesta.

Proventus är ett mångfacetterat företag som av sin huvudägare Robert Weil, tillika ordförande samt Vdn Gabriel Urwitz beskrivs som »en projektorganisation utan någon direkt operativ verksamhet». Grunden för Proventus verksamhet och utveckling är stor finansiell kapacitet, analytiskt kunnande och breda kontaktytor.

Redan innehållsförteckningen i Årsredovisningen ger en fin överblick av verksamheten. Smyckad av sparsmakade illustrationer i enkel affischteknik i starka färger kan man läsa: Kosta Boda; Att duka av det dukade bordet, Glasets väg ut i världen, Gammalt hantverk och ny teknik. GAB; Föreygger växtvärk, Gense-äventyr i Afrika.

Nilsjohan; Tredubblat på tre år, Produktutveckla eller dö.

Götabanken; Största innehavet i stor affärsbank.

Datronic; Proventus garanti för stort USA-köp, Datronic/Victor efter samgåendet.

Skyline Hotel; Skyline Hotel finslipas.

TV-Programföretag; Projektsatsning på TV-programföretag.

Solna Centrum; Solna Centrum i Nya händer.

Små och stora affärer; Projektarbete med små och stora affärer.

Skrinet; Största ägare i Skrinet.

Uppräkningen kan fortsätta ännu en stund, men redan nu ser vi omfattningen av den verksamhet i vilken Kosta Boda ingår med en väsentlig del. Det skulle leda alltför långt att gå in på detaljer i den här omfångsrika och spännande Årsredovisningen. Läs den själv i stället. Det är säsongens mest spän-

GLASSKOLAN I KOSTA INVIGD

I september invigdes Kosta nya glasskola. Det skedde med en del pompa och ståt och i närvaro av många namnkunniga personer från både glas- och skolkåll.

I glasskolans nya lokaler, som inretts i ena änden av den gamla hyttan i Kosta samlades en dag i september elever och honorärspersoner för att begå invigningen. Det skedde med många tal och lyckönskningar och en enkel förtäring som avslutning. De välkända glas-trumpeterna hördes självklart ljuda sina fanfarer som en bekräftelse på att nu kan man starta undervisningen.

Hälsningsanföranden hölls både av Lessebos kommunalråd Rolf Nicklasson och kommunalrådet från Nybro Bernt Svensson.

Invigningsceremonin förrättades av undervisningsrådet Jan Thulin och han blåste en symbolisk glasform med benägen hjälp.

För Kosta Boda talade och överlämnades en gåva, Lars Ekblad. Sedan följde många, många lyckönskningar i tal av bl a länsskoleinspektören Rune Lindgren från G-län, av dito i H-län Artur Pettersson, av Lessebos skolchef Stig Pålsson, m fl.

Sist i programmet låg en visning av glasbruket innan man bänkade sej till den enkla lunchen i den nya skolans lokaler.

Här är skolans första elevkull, uppställd för fotografering på invigningsdagen.

nande bok och angelägen därför att den handlar om oss själva. Här ges perspektiven som sätter in oss i sammanhanget. Vi förstår bättre vår roll och vårt värde och ser klart de omsorger som gagnar vår framtid.

Årsredovisningen har tre delar. Allra först den spännande läsningsdelen. Där ingår alla de artiklar som nämndes här-ovan. I del två kan vi på ett 25-tal sidor bekanta oss med bilder av alla de människor som står bakom verksamheten i Proventusföretagen. Där finns många av våra kamrater i Kosta Boda-bruken, ja inte mindre än på 26 bilder.

Allra sist i Årsredovisningen finns siffrorna. För den som är nyfiken på den finansiella verksamheten innehåller sifferdelen svar på de flesta frågor man kan ställa om pengarnas flöde i Proventus.

Till sist en rekommendation: Läs den här Årsredovisningen. Den är lika spännande och engagerande som en bestseller. Den är ytterst välskriven, välfotograferad och välillustrerad. En fröjd för ögat alltså, som lyfter fram de mängder av information som ryms mellan pärnarna.

Glasauktion i Kosta

Att sälja glas på auktion har blivit allt vanligare. Intresset för antikt glas bara stiger och många människor kom till Kosta den dag i augusti då man höll glasauktion till förmån för Etiopiens svältoffer.

Det var i samband med Karl Oskar dagarna som man ordnade auktionen. Möjligheten att köpa bl a signerat visningsglas lockade mycket folk, men kanske bidrog chansen att möta Lars-Gunnar Björklund med sin lottomaskin. En lottorad skulle dras under auktionens gång. Nu fanns det dessutom andra skäl att vara i Kosta denna

dag. Hembygdsföreningen Ekeberga lockade med servering av kaffe och våfflor. Det fanns musik att lyssna till, Kosta Oktetten spelade, sånggruppen LOVSÅNGEN hördes och Vissefjärda folkdanslag dansade.

Själva glasauktionen hölls till förmån för Etiopiens svältoffer och inbringade inte mindre än trettiofretusen kronor, som Röda Korset förmedlar vidare. Glaset som såldes var skänkt av Kosta Boda.

Inför varje utrop fick värdinnan Vanja Sjögren och hennes fyra assistenter visa upp de åtrådda pjäserna och sedan ta betalt av köparna. Utroparen Simon

Simon Liljedahl svingade sin skopa som för dagen ersatte klubban. Värdinnan Vanja Sjögren och hennes assistenter vidade upp glaset som skulle klubbas bort.

Liljedahl från Hovmantorp använde denna dag en skopa som klubba. Den klingade väl inte lika tungt, men hördes tydligt nog. Eftersom det var många utrop som skulle klaras av tog det sin goda tid. Lars-Gunnar Björklund måste få komma in emellan och förrätta sin lottoraddragning. Pingpongbollarna studsade ner i maskinens fack och siffrorna kunde i tid kablas ut till svenska folket.

Auktionen fortsatte en god stund till innan allt glaset var sålt. En och annan köpare gjorde fina kap till låga priser, men slutsumman var inte dålig. Röda Korsets närvarande Jan Birgersson kunde ta med sej trettiofretusen kronor hem. En summa som, förklarade han, kunde hålla liv i omkring 700 människor i en hel månad. Det kan man väl kalla ett fint resultat.

Bengt Heintze har fyllt 80 år -men jobbar ännu!

Det är näst intill otroligt, men glasblåsarnestorn Bengt Heintze har fyllt 80 år. De flesta blir bara äldre med åren, men det tycks inte gälla Bengt Heintze. Han är obrutet vital och utropar vid varje lägligt tillfälle sitt välkända livsmotto: Jag älskar glas!!!

På sin 80-årsdag blev han hyllad i all stillsamhet vid en liten ceremoni i Kos-

ta Utställningshall av företaget. Det var VD Anders Engström som förde ordet och som överlämnade ett minne, ett stycke konstnärligt glas som Göran Wärrf format. Dessförinnan hade vännerna glastrumpetarna Dick Fagerlund och Erik Merbom blåst sin fanfar för jubilaren. Bland gratulanterna fanns koncernchefen Torbjörn Berner, vice VD Lars Ekblad, marknadschefen Zeth Nyström, formgivarna Göran Wärrf

och Anna Ehrner, Olle Mattsson, marknadsplaneraren, fotografen »Spiken» Sten Robért m fl och en skara pressfolk. Det hurrades och kramades och togs bilder i mängd, allt för att hedra Bengt Heintze, som ju levtt ett enastående långt och fortfarande verkamt liv knutet till Kosta och det glas han älskar.

Alla har vi hört talas om Bengt Heintzes uppskattade shower inför tu-

risterna i hyttan. Inte alla av oss har haft tillfälle att själva uppleva honom. Därför har Mängden gjort ett besök i Kosta hyttan en sådan dag då Bengt svingade pipan. Det får bli vår hyllning att i bild försöka skildra den magi som utgår från mästaren. Låt oss hoppas att den livsglädje han utstrålar finns kvar i bildernas dunkel och glöm inte att lyssna efter hans slutackord »Jag älskar glas».

Bengt Heintze är född in i glaset. Hans farfarsfars farfarsfar kom som läromästare till Kosta Glasbruk redan 1748, sex år efter brukets grundande. Anfadern hette Johan Hintz och kom från Heidelberg. Sju generationer glasblåsare odlade de gener som Bengt ärvt och som kanske bidragit till att göra honom till den mästares mästare han betraktas som.

Nu är det mer än 50 år sedan Bengt Heintze fick egen verkstad i hyttan. Men redan då var

han en erfaren glasmänniska. Han började som 9-åring att arbeta i hyttan och har nu 67 år i Kosta Glasbruk bakom sej.

Förutom glaset har också musiken fångat honom och han har hela livet spelat med i Kosta Musikkår, i Oktetten och dessutom varit en flitig fanfarmsmusikant, en ovärderlig PR-man för glaset och bruket. Han blåser sina välklingande fanfarrer på egenhändigt tillverkade glastrumpeter.

Marknads- NYTT

POPULÄRA PRESSVISNINGAR I STOCKHOLM

Sedan sex år har Kosta Boda-glasvisats i Stockholm för den samlade pressen i samband med upppackningarna, höst och vår. Det brukar handla om välbesökta träffar med en trogen skara journalister från dags-, vecko- och fackpress som hörsammar inbjudan. Ett 60-70-tal har kommit till lunch- eller öppethusvisningarna.

Genom åren har utställningsvärdinnan Marja Lindstedt trakterat gästerna med allt ifrån gröna soppor till rökt älgkött-klämma med smäländsk ostkaka. Uppskattat av mat- och inrednings-skribenterna!

Så har någon av de marknadsansvariga från Kosta Boda svarat för bildvisning och informationsprat. Avslutningsvis har man sedan gått på rundvandring i utställningen och kunnat träffa någon av de aktuella formgivarna.

LIVLIG UTLÄNING

Knappt har pressvisningen varit över förrän en febril utlåningsverksamhet av prover satt igång. Man har riktigt märkt hur pressen legat i startgroparna och nästan tävlar om att först få presentera det nyaste. De stora provköken har kunnat få »långlåna» servisdelar och uppläggningsfat för sina många matfotograferingar. Resultatet av allt detta har vi tidningsläsare sedan kunnat se i reportage, där som bekant Kosta Boda-glaset förekommer flitigt. Intressant också ur den synpunkten att man ofta tillmäter en redaktionellt gjord presentation större värde än motsvarande annonsutrymme!

WÄRFFSKA TALLRIKAR SLOG

Hösten -85 innebär en ovanligt stor kollektion, som präglas mycket av nytänkande och samordning. Glaset är numera indelat i grupper för att programmet ska bli mer koordinerat.

I kulisserna anar man Vallby 100 — Cornelis Jansen och Vivianne Sjölin — ansvariga för den konstnärliga verksamheten och produktutvecklingen.

Vivianne Sjölin presenterade tankegångarna bakom nyheterna i samband med en liten bildvisning på pressmottagningen. Hon talade om en röd tråd, där man vill bevara de fina traditionerna och hur bra arbetet flyter om man har ett övertänkt koncept att hålla sig till. Och samtidigt naturligtvis är beredd att tänka om!

Foto: Håkan Johansson

Bland journalisterna märktes ett stort intresse för Göran Wærffs »Lime-light»-tallrikar. Spännande, nytänkande, blivande klassiker, tidlösa — var några av omdömena. Kristallpokalerna i generösa format av vår nya professor Signe Persson-Melin föll i god jord. »Tempera» av Anna Ehrner likaså... bara för att nämna några exempel.

Men Bertil Valliens Crystal Fantasy tog nog ändå priset! Man fascinerades av fantasin och den esprit som är det vallienska signumet. Dagens Nyheter Kerstin Fried ägnade i sin glasrapport stort utrymme för att beskriva den goda multikonsten, som hon såg en framtid för.

Svenska Dagbladet innehöll i september en specialbilaga om Design Management och Hedvig Hedqvist fördjupade sig här i Kosta Bodas och nye koncernchefen Torbjörn Berners framtidsvisioner. I artikeln berättade också Anders Engström att Kosta Boda om sju år fyller 250 år och då ska vara världens mest framgångsrika designföretag!

Margareta Näsmark

Formgivarna till USA

Vid Lucia reser alla Kosta Bodas formgivare till New York. Det är en resa för att smaka av trender och stämningar i design- och konstlivet i New York, världens centrum för dessa ytt- ringar idag.

Det är Kosta Holdings VD Torbjörn Berner som har tagit initiativet till den här resan, som sträcker sej över veckoslutet. Redan på tisdag morgon är alla tillbaka på jobben igen.

Truppen som ger sej iväg består av alla formgivare, utom Rolf Sinnemark, som är upptagen av jobb för GAB, samt Anders Engström, Zeth Nyström och några till. Kosta Holdings Tommy Mårtensson skall också med.

— Eftersom New York numera är världens absoluta mittpunkt när det gäller konst och design så var resmålet givet, säger Torbjörn Berner. Under de laddade dagarna skall man hinna med att uppleva alla de yttringar av konst och design som världsstaden kan bjuda. Man skall också besöka Bertil Valliens och Ulrica Hydman Valliens utställningar, som pågår i New York under den här perioden. Vidare är ett besök i Museum of Modern Art inbokat. Muséet i sig själv är en arkitektonisk upplevelse och innehåller i koncentrat allt som hänt och händer i konst- och designvärlden under vårt århundrade.

Staden New York är en enda halleluja om man så vill, den pulserar av det allra nyaste synligt på ytan och känsliga sinnen kan här verkligen få sitt lystmäte. Där finns massor av intressanta workshops ständigt igång, där finns studioglashyttor att besöka, där finns designkollegor att möta, där finns ledande tidskrifter, teater, film, radio- och TV-program och mycket annat att förtiga.

NYA FORMGIVARE

Torbjörn Berner berättar att man skall möta två unga svenskor i New York, formgivare som skall anställas i Kosta Boda vid nyår. De heter Ann Wählström och Gunnel Sahlin. De bor redan i staden och arbetar bl a för Katja of Sweden.

HALL CEDERQVIST & SUNDBERG I NEW YORK

Vår nya reklambyrå ligger i New York USA och heter HALL CEDERQVIST & SUNDBERG.

Lars Hall är en av våra främsta reklammakare, säger Zeth Nyström, och vi ville gärna samarbeta med honom och hans team. Därför var valet av byrå lätt. För att underlätta kommunikationerna har byrån anställt en person i Sverige som skall serva Kosta Boda. Denne skall vara stationerad hos Hall & Cederqvist i Stockholm varifrån USA-byrån ursprungligen utgått.

Det är ett mångmiljonkonto som den nya byrån tar hand om för vår räkning. Uppdraget gäller att göra dels institutionell reklam i hela världen och dels operationell reklam i Sverige och USA. Till institutionell reklam räknas sådant som broschyrer och kataloger t ex, samt som operationell reklam nämns kampanjer och säljande annonser m m.

USA-byrån är sedan en tid tillbaka igång med att arbeta för oss och håller närmast på med att göra nya förpackningar samt en ny katalog.

— Vi har lärt känna personerna i den nya byrån säger Zeth Nyström, och de har en mycket fin inställning till glaset och till oss.

Inför satsningen på USA-exporten känns det också särskilt bra att ha tillgång till en byrå med kännedom om USA-marknaden inifrån.

PRESTIGEPRIS TILL VALLIENS

Staden Koburg i Tyskland, som äger stora samlingar av dels gammalt glas och dels modernt konstglas, inbjöd till tävling för åtta år sedan. Då vann Ann Wärrff och blev världsberömd. Nu har både Bertil Vallien och Ulrica Hydman Vallien vunnit pris i Koburg.

Det var över sexhundra deltagare från tjugotvå länder som deltog i tävlingen. Numera får andra än friblåsare vara med, t ex våra glasformgivare.

I den stora tävlingen delar man ut tre huvudpriser. Bertil Vallien vann andra pris, vilket förutom äran, gav femtusen DMark.

Ulrica Vallien fick ett av de två specialprisen, som delas ut, nämligen sta-

den Koburgs Rotarys pris, som också ger ära och berömmelse till mottagaren och tvåtusen DMark. Ännu en svenska, friblåsaren Ulla Forsell kammade hem det andra specialpriset, givet av en bank, och var lika stort som Ulricas.

Staden Koburg köpte ett konstverk av Bertil Vallien och två av Ulricas.

Effekten av placeringarna i den här mycket prestigefyllda tävlingen har inte låtit vänta på sej. Just nu fullkomligt dråsar det ner inbjudningar till Valliens från hela Europa. Alla vill att de skall ställa ut just hos dem.

Koburgs prestige kommer väl till en del av att de sätter samman en verkligt kvalificerad jury, där flera professorer från konstkolor och akademier ingår. Ann Wärrff, som ju blev världsmästare i Koburg förra gången, var nu engagerad som teknisk rådgivare i tävlingskommittén.

Utställningar

Nu blåser det förliga vindar för Kosta Bodas glaskonstruörer. Plötsligt har det blivit intressant att ställa ut konstglaset på de bästa gallrierna. Inte minst gäller det New York, där Anna Ehrner haft en utställning och både Bertil och Ulrica Vallien har pågående utställningar. Kjell Engman kommer att ställa ut i mars nästa år.

Ulrica Hydman Vallien säger, att det är många års satsningar som nu ger frukt. Inte minst har det specialpris hon vann i Koburg betytt stor efterfrågan från hela Europa. Att Bertil vann det andra stora priset där har haft samma effekt för hans del.

ANNA EHRNER HOS GALLERY NILSSONS I NEW YORK

New Glass, som gallery Nilsson numera kallar sej, bjöd till vernissage med glas av Anna Ehrner den tredje november.

Man hade satsat på ett vackert inbjudningskort i färgtryck och annonser i facktidningarna. Det kom också mycket folk till Annas utställning och det var positiva människor så stämningen var mycket fin, säger Anna.

Hon visade ett trettiotal bitar ur sin samling unikat samt några ateljé. Främst visade hon sina skulpturblock som hon kallar FLAGGSPEL. Dessutom stora skålar, fat och askkoppar.

Foto: Sten Robért

Under den vecka som hon stannade efter vernissagen lärde hon känna galleriinnehavarna och har bara lovord till övers för deras seriösa inställning och deras kärlek till glaset. I galleriet har man också ett utvalt sortiment av annat Kosta Boda glas som man säljer. Det blir en fin sidoeffekt av utställningsverksamheten i den vackra lokalen.

Anna Ehrner hann också bekanta sej med den övriga galleriverksamheten i New York och kunde konstatera hur allvarligt man ser på glas som konst. — Där finns en marknad för Kosta Boda.

— En spännande och lärorik erfarenhet, summerar Anna Ehrner.

KJELL ENGMAN STÄLLER UT I GÖTEBORG

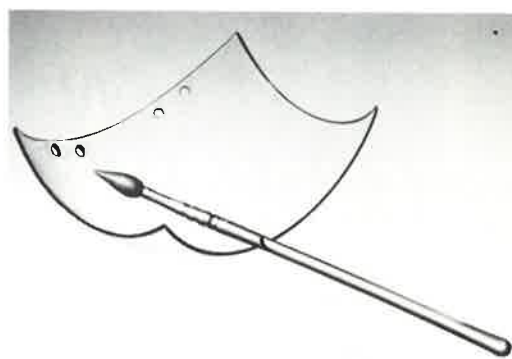

Foto: Sten Robért

På det ganska nya galleri IKAROS i Göteborg pågår fram till den 8 december en utställning av Kjell Engmans nya spännande experimentella glas.

Hans utställning omfattar ett femtiotal objekt, alla med temat PENNOR.

Det är en helt ny värld i glas som Kjell visar upp. A4-ark med en penna liggande tvärsöver. Arket kan vara grå-blått blåstrat med hål borrade i kanten liksom sin förebild och pennan i klart

Forts. nästa sida

Forts.

glas eller i varianter i starka färger. Temat är varierat på det mest fantasifulla sätt och lockar till sej intresset från åskådaren. Också skulpturer visar han på utställningen. En palett med en eller flera penslar stickande ut genom hålet, monterat på en glassockel, är en sådan skulptur. Han har också gjort kaffar i form av en penna, där blyet på toppen av den upprättstående pennan kan tas av och användas som dricksglas.

Utställningen har hittills varit lyckad. Det har skrivits positivt om den och det har sålts en del. Inte alltför mycket hoppas Kjell, som måste ha några bitar över att komplettera utställningen i New Glass i New York med, som skall öppna i mars.

Många, inte minst Kosta Bodas agenter, har hört av sej till Kjell och vill boka honom till utställningar med det nya roliga glaset — men tiden räcker inte till, säger han. Kollektionen är viktigast, så det experimentella får göras på helger och kvällar.

Just nu sliter han med nästa års kollektion, en serie servisglas, pressat och centrifugerat glas och en julserie för 1986.

BERTIL VALLIEN PÅ HELLER GALLERY

Tidigare samma dag som Ulrica hade sin vernissage öppnade Heller Gallery Bertils utställning av SHIPS (båtar). Här visade Bertil bland andra den stora båten på två meter som han tidigare i höst har sandgjutit i Åfors. Kanske finns ingen större glaspjäs tillverkad i ett stycke någonstans i världen. Bertils båtar är fantastiska konstverk och de verkligen seriösa samlarna kom till Heller Gallerys vernissage. Här var stämningen mera präglad av allvar och inlevelse i konstverken. Redan under vernissagen såldes fyra av konstverken och två reserverades. Heller Gallery har en annan publik än New Glass, som Nilssons numera döpt om sitt galleri till. Heller har funnits i 13 år på konstmarknaden och hunnit arbeta in sej bland de mera seriösa samlarna.

De fantasieggande båtarna har namn som Precious Cargo Blue Water, Dorian Dream, Silent Journey II, Sudden Message, Hidden Chans, Solitude och Time Is On My Side mm. Priserna är höga och spänner mellan elvatusen och femtonhundra dollars.

Utställningarna på Heller och Nilssons pågår ända fram till jul, så det är för tidigt att redan nu sammanfatta resultatet. Men skall man döma av det intresse som hittills visats makarna Valliens utställningar, så duger inget annat superlativ än *succé*.

— Ändå, säger Ulrica, kommer effekten senare, kanske långt senare. Utställningarna blir in-teckningar i framtiden.

lördagsnummer ut med en helsida om Bertil och Ulrica Vallien.

Det är spalterna fulla med superlativer och beskrivningar och bilder av makarnas konst, som det upplevs i New Yorks Sohos utställningskvarter.

SMP refererar bl a en av New Glass Review jurymedlemmar, Helmuth Ricke från Düsseldorf Museum of Art. Vad han skriver om Bertils konst bör vi Mängens läsare också känna till. Låt oss citera SMP:s citat ur glasbibeln:

» — Bäst bland de 100 verk som valts ut för New Glass Review 6? För mig var det "Boat and Bar" av Bertil Vallien. Så säger Helmuth Ricke från Düsseldorf Museum of Art. Och som juryledamot vid den prestigefyllda New York-utställningen på Hellers motive-rar han sin åsikt med bl a följande:

— Vid första mötet med Valliens verk finns kanske inte så mycket att säga. Man ser en bätlik kropp, varken elegant eller klumpig; kompositionen innehåller flera föremål, vid aktern finns en roderliknande bjälke. När det gäller det estetiska och smakfulla har föremålet sin begränsning. Men man kan förvisso bli hänförd över själva ytan med dess rustika textur, den känsliga formen eller över de fint graderade färglagren inne i massan, man kan förvånas över hur glaset framhåvs genom en sluten yttre hud eller hur det dematerialiseras så att det liknar vatten i vilket små föremål flyter omkring.

— Men detta är bara en del av den fascination jag känner inför denna skulptur, fortsätter Ricke. Det viktiga med ett konstföremål är det som undandrar sig en bestämd tolkning, den del som lämnar utrymme för åskådarens fantasi och ger honom eller henne en chans till relation på rent personlig nivå. Båtar är symboler med en definitiv mening. De symboliserar resan från i går till i morgon; de är lastade med kvarlevor från det förflutna, vilka kanske inte har någon betydelse för framtiden. I gamla orientaliska kulturer är båten ofta ett fordon för "den sista resan". Svensken Bertil Vallien utmanar det yttersta av vår uppfattningsförmåga. Han för också våra tankar tillbaka till det förflutna — begravdes inte skandinaviska vikingahövdingar i skepp som lastats med utrustning för den kommande tillvaron?

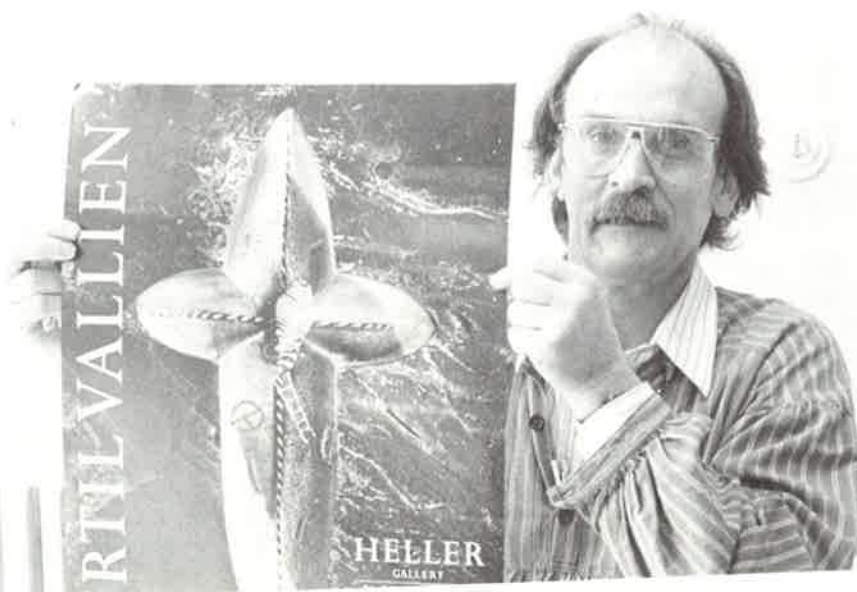
Påminner inte de yttre formerna hos Valliens båt om ett arkeologiskt fynd som just grävs ut — en grovt utformad och till synes anspråklös behållare för rikedomar gömda i dess inre?

Jag är intresserad av de spår som mänskliga varelser lämnar efter sig när de upphör att existera, avslutar Ricke. Bertil Valliens båt är för mig en förbindelselänk till det förgångna.»

2X VALLIENS I NEW YORK

Saxat om BV...

I sista stund — just innan Mängens går i tryck — kommer Smålandspostens

ULRIKA HYDMAN-VALLIEN PÅ GALLERY NILSSON

Samma dag, lördagen den 29 november, var det vernissage för Ulrica och Bertil Vallien på var sitt galleri i New York. Gallerierna ligger dessutom på var sin sida av samma gata och hade sina vernissager på något olika tider, så makarna kunde vara med på varandras öppningar.

Ulrica Hydman Vallien ställer ut hos Gallery Nilsson, som ägs av Lill-Pröjsarn Nilsson och hans fru Barbro samt Gunilla Vickers med man. Det är damerna som svarar för galleriverksamheten.

Ulrica visar här mest glas i juvelteknik, omkring tjugofem unika föremål med namn som Daddy Bird, Free Relation, Nasty Girls, Hot Lady, Early Spring och Together in Fear, för att nämna några.

Till vernissagen hade galleriet bjudit in många människor och omkring trehundra kom, såg och glammade. Det var en vernissage som också hade lockat svenskar, t ex Lasse Åberg, Loa Falkman och många gallerimänniskor från Stockholm. Inte minst kom det många seriösa samlare av konstglas och den viktiga pressen.

Under veckan som följde, Ulrica stannade i tio dagar i New York, var hon och Bertil hembjudna till flera av de seriösa samlare som de kommit i kontakt med. De fick klart för sej, att dessa människor mycket seriöst bygger upp sina samlingar. De följer noga med vad som händer »deras» konstnärer och köper representativa föremål. Av svenskarna är det bara Ann Wärff samt Bertil och Ulrica Vallien som ännu räknas bland dem.

Det blev en stor manifestation av Kosta Bodas glas när två utställare samtidigt hade vernissage. Det blev mycket uppmärksammat. Nu väntar Ulrica med spänning på den viktiga pressens omdömen. Hon såg för övrigt den stora fina färgbild av en av hennes stora skålar som var införd i New York Times under rubriken »the best of the latest» och som Torbjörn Berner omnämnde i sitt program om First Glass. — Det var verkligen en framträdande plats min skål hade fått, kommenterar Ulrica.

JOHANSFORS OCH CHATEAU I LEXIKON

Det är minsann inte alla dar som en Chateau-verkstad hamnar i ett lexikon. Fast nu har det hänt. Bra Böckers stora lexikon, som finns i hundratusentals svenska hem, har just kommit ut med en reviderad del 9, bokstäverna F och G. Där, på sidorna 244 och 245, finns en hel Chateau-verkstad i 8 färgbilder i mycket bra tryck att beskåda. Bildtexterna kompletterar framställningen så att alla nu kan se hur det går till att tillverka ett Chateau-glas.

Mästaren Tage Fransson's verkstad är det som fastnat på Ove Alströms film. I den verkstaden jobbar de tre uppblåsarna Göran Johansson, Peter Karlsson och Johny Elmgren, mästaren själv Tage Fransson och fotmakaren Stig-Olof Hultmark (nu lärare på Glasskolan i Kosta) samt fotanfångaren Kent Elm.

Det här är fin PR för Kosta Boda, Johansfors, Bertil Vallien och Chateau-servisen, som ju är mycket uppskattade av konsumenterna också, alla nämnda i lexikonet.

Mängen-redaktören Ove Alström är upphovsman till den här nästan eviga gratisreklamen.

När kupan har formats av uppblåsaren tar mästaren över och formar med sin skarsax ut ett ben från den lilla glasklump som sitter på kupan.

När benet är färdigt tar fotmakaren över. Fotanfångaren kommer med glasmassa som han fångat ut på sin »spik». Fotmakaren jäster den glödande massan vid benet och klipper av med skarsaxen.

När han skall göra ett vinglas börjar uppblåsaren med att »fanga an» en lagom mängd av den drogflytande glasmassan på pipan, varefter han rullar pipan mot ett bleck och grovformar ämnet till en kon. Så blåser han till ett ögonblick i pipan, varvid glasmassan blir till en bubbla.

Den efter gör uppblåsaren till en form, i vilken han »stärper» glasämnets, samtidigt som han blåser upp det till en kupa. I formen får kupan den »optik», den raffling, som ger just det här glasets dess prägel. Blåsaren av gör skickligt hur tjockt glaslet blir.

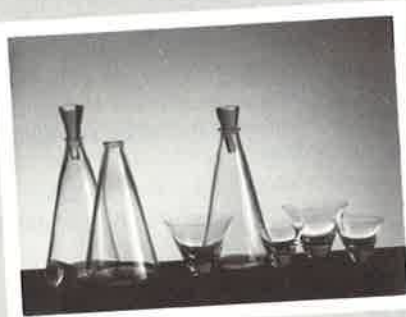

Nyheter:

VÅRKOLLEKTIONEN

Helt enligt plan var vårkollektionen klar den sista oktober. De fina nyheter-
na finns nu att beskåda i utställnings-
hallen och på bild. Några visar vi här.
Varsågod!

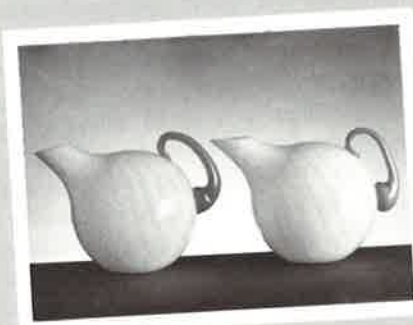
FOCUS heter en serie karaffer och
cocktailglas av Christian von Sydow.
De låter sej lätt fokuseras med sina
färgglada toppar och sin utmanande
koniska form.

BLUE SPICE med kryddiga små färg-
partiklar överflödande de bukiga ytor-
na ger den här serien en mycket spe-
ciell karaktär. En »gammaldags» kanna
och ett glas därtill samt några skålar in-
går. Design Ulrica Hydman-Vallien.

Bengt Edenfalk har formgivit den
här mycket sköna glasiga serien med
tre skålar och tre vaser i den bästa kris-
tallen. IMPRESSIONS heter serien.

HOLLYWOOD och HOLLYWOOD
WHITE kallas de här bulliga och kram-
goa vaserna i vitt och klart glas av Mo-
nica Backströms hand.

Ett par härliga kannor i samma serie
med handtag i färgat eller klart glas
väcker återkännandets glädje hos oss.

Konstprofessorn Signe Persson-Melin
har tagit fram ett vinprovarglas i hen-
nes framgångsrika design BOUQUET.

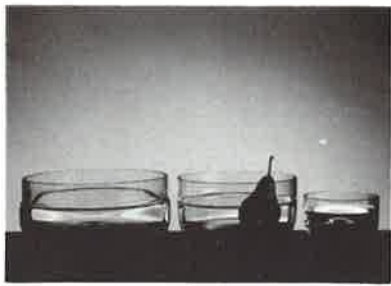
TULIP ger direkt associationer till
tulpaner inte bara genom namnet utan
också genom sin form. Serien innehåller
tre vaser i olika höjder och vidder.
Design Bengt Edenfalk.

Mycket glasiga gottis-skålar i fin
kristall har designats av Bengt Eden-
falk. Lockar nog fram habegäret.
ROMAN är namnet.

Kjell Engman har tidigare designat
vaser och skålar med infärgad dekor
som också målats. Nu har han fortsatt
»månadsserien» med MAY, där en liten
vårbjörk förgyller ytan med sin skira
gröna färg.

CAPTAIN som vi känner från förra kollektionen har blivit kompletterad. Nu finns också ett par låga skålar. Monica Backström är det som formgivit.

Tre kristallskålar med ett intensivt mönster har Kjell Engman designat. Höjderna är 125, 100 och 75 mm, heter PICNIC.

AQUA heter de här ymniga vaserna av Anna Ehrner. Finns i både klart och blått glas och i 5 höjder. Den blå serien heter naturligtvis då AQUA BLUE.

Produktfoto: Jan-Åke Bengtsson

Tekniskt Nytt:

Åfors måleri i nya lokaler

Under många år fanns inget måleri på Åfors. Ulrica Vallien minns dock att det fanns en del kvarlämnade färger när hon kom till Åfors. Det gjorde henne nyfiken. Det skulle dock dröja innan måleriet återuppstod. Nu har man fått det fint.

Platschefen Karl-Åke Larsson berättar för Mängden att man byggde måleriet i en outnyttjad lokal på övre planet intill hyttan.

Där inreddes arbetsplatser för de sex anställda med separat utsug vid varje. Vid en arbetsplats finns en finurlig fixtur för de skålar som skall målas. Fixturen, som levererats av Essemce, har fått sin slutliga utformning av Håkan Flå. Den underlättar arbetet genom att avlasta muskler som annars skulle tröttnas ut. På fixturens arm balanseras skålen ledigt i vilken riktning som helst.

Eva Stjernkvist klipper appliceringsfigurer, men målar annars.

I måleriet finns också en ny brännugn installerad. Ugnen har en programmerad temperaturkurva och sköter sej automatiskt. Det gods som skall brännas körs in på en vagn och kan sex timmar senare tas ur helt klart. Nu skall man köpa ytterligare en vagn så att man kan bränna en laddning under dagen medan man målar upp en ny sats.

Lena Pettersson målar Ulrica-mönster.

Denna bränner man sedan automatiskt under natten.

Lokalerna har målats i ljusa färger och damerna på avdelningen har satsat på ombonad trevnad genom att sätta gardiner för fönstren och bonader på väggen. Ett stort fikabord med duk och adventsljus förgyllde rasthörnarna.

I ett intilliggande rum har man installerat en blästermaskin. Därigenom skiljer man ut ofrånkomligt damm och buller från måleriet. I detta rum finns också vacumsugen för fixturen.

När man gjort en slutlig förbättring av ljuddämpningen i måleriet blir lokalen absolut perfekt. Det blir en serie hängande ljudabsorbenter som skall dämpa betongbjälkarnas ljudledande egenskaper högst väsentligt.

I måleriet arbetar Dagmar Schützen-dorff, Eva Stjernkvist, Lena Pettersson och Eva Holub enbart med att måla Ulrica Vallien-dekorer medan Edda Kickingereder och Susanne Gustavsson också arbetar med blåstring och andra delar av dekorarbetet.

Susanne Gustavsson klipper "fiskar" vilka skall appliceras på Ulrica-brevpressar som hon skall blästra.

Inledningsvis berättade vi att Ulrica Vallien var nyfiken på det äldre måleriet. Det är också hon som är upphovet till dagens nya fina måleri. Det kommer sej av att Ulricas unika bildvärld alltmer blivit uppskattad som dekor på glas som hon också delvis formger. I dag är efterfrågan så stor att det nya måleriet behövs.

Kostnaden för allt inklusive inredning och ugn har varit omkring 350.000 kronor.

Tekniskt Nytt:

Skyddskommittén i Åfors skriver till Mängen

Mängen har fått ett brev från Skyddskommittén i Åfors Glasbruk. Man önskar att redaktionen skall ta in kommitténs redogörelse om måleriets tillkomst i Åfors.

I brevet skriver man:

— Sällan skrivs det något i Mängen om arbetarskyddet och företagshälsovården och hur det arbetet bedrivs inom Kosta Boda AB. Ser man till de s k »utbruken» så blir det ännu mindre skrivet.

Brevet tar sedan upp förhållandena vid det gamla måleriet, där arbetsmiljön inte var den bästa.

— Redan 1979 framlade Tekniska Företagshälsovården i Emmaboda förslag till förbättringar.

Skyddskommittén har sedan dess under åren verkat för beslut om förändringar av måleriets arbetsmiljö.

— Det oförtrutna arbetet av Skyddskommittén och Företagshälsovården samt Yrkesinspektionen i samråd med tekniske chefen Hans Werner har slutligen lett till att företaget nu löst måleriets arbetsmiljöproblem på ett bra sätt, fränsett några ytterligare mindre problem att åtgärda.

— Därvid ger skyddskommittén inte tappt, slutar brevet.

I Åfors Skyddskommitté ingår Josef Koch, Kire Grozdanovski, Eva Stjernkvist, Ronny Edvardsson och Willi Liska.

Ingen fara för barnen i Kosta

Det föreligger ingen risk för blyförgiftning av barnen i Kosta visar en undersökning. Det är Lessebo kommun som undersökt saken tillsammans med miljömedicinska rådet i Kronobergs län.

I undersökningen deltog 64 barn i åldrarna 8 – 12 år, från Kosta. I Lessebo undersöktes samtidigt 63 barn och man jämförde sedan med värden från barn i Trelleborg.

— Det har funnits en oro bland föräldrarna i Kosta ända sedan slutet av 70-talet. Undersökningen visar klart att föräldrarna kan andas ut, säger Lessebos hälsochef Lennart Johansson till Smålandsposten.

Blymängden i blodet är i genomsnitt 38 mikrogram per liter. Den skadliga nivån för barn i den här åldersgruppen ligger på 300 mikrogram.

Lessebobarnen hade helt jämförbara värden.

BODAS NYA PROFIL

Det är inte bara taket på Boda Hytta som fått en annan profil. Man kan gott påstå att hela bruket fått en ansiktslyftning med tillkomsten av den nya processanläggningen i hyttan.

Drygt fyra miljoner kronor har spenderats på vanna, feeder, datorstyrning och annan kringutrustning.

I Boda fanns tidigare en vanna, en s k dagvanna. Där smälter man och tar ur glas ur samma enhet. När den nu hade nått sin tekniska livslängd funderade man på hur den fortsatta produktionen skulle inriktas.

Alternativen var att renovera dagvannan med de fortsatta nackdelarna som en hämsko i form av sämre glas, som den vannatypen ger. Att bygga en vanna för kontinuerlig drift, lik den i Kosta, skulle också vara möjligt, men då fordras 5-skiftgång för att uppnå ekonomi, då ju vannan kontinuerligt tappas på glas som måste tas om hand.

Ett tredje alternativ ville man till slut försöka med där man kunde vinna högre glaskvalitet.

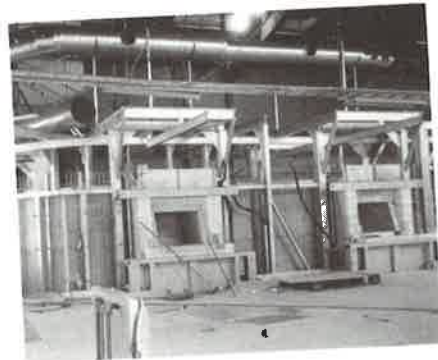
1983 gick man till STU, Styrelsen för Teknisk Utveckling och bad om ekonomiskt stöd till ett försök med en särskild smältvanna i Boda.

I den nya smältvannan, som byggdes

bakom den tidigare dagvannan, smälte man glasmännen vid 1.435 grader under natten. Glasmassan fördes över till dagvannan, som nu används som arbetsvanna. Där hölls temperaturen mellan 1.100 och 1.200 grader. Nu blev glaskvaliteten genast bättre.

Det var den erfarenheten som låg i bakgrunden när man så utredde planerna på en helt ny processanläggning i Boda.

Vid midsommar revs den utslitna dagvannan ut ur hyttan och man började bygga stålskellet för den nya feedern - eller kanalen - som den också kallas.

Man satte tre mål som man ville uppnå. Det var att förbättra glaskvaliteten, spara energi och förbättra miljön.

Nu smälter man halvkristall med 5% blyoxid och kvalitén är hög. Det har bland annat betytt att man nu kan tillverka större skålar och annat som man tidigare inte kunde tillverka i Boda.

Man spar inte mindre än 1,5 miljoner kronor om året i kostnader för energin. Främst genom att man tillämpar en ny isolerteknik och elektrisk uppvärmning av kanalen och anfangningsgrytorna.

Det tredje målet var att förbättra miljön. Här har man lyckats väl. Eldriften ger tyst gång. Dessutom är smältdelen inkaplad med isolerade väggar ända upp till hyttaket. Man har skapat en helt ny arbetsplatsbelysning som är anpassad för arbete med glaset, inte för ljus och med en färg som liknar dagsljuset.

Den yttre miljön har också blivit starkt förbättrad främst genom att avgaser från de oljeeldade ugnarna drastiskt minskats.

Man behåller en tvådegelsugn som komplement till den nya processenheten för att få maximal flexibilitet. Man kan smälta degelfärg och göra prover. De andra degelsugnarna är släckta och skall rivas ut.

All produktion har flyttats över till den nya enheten, som har byggts i två sektioner i rät vinkel till varandra.

Fyra anfangningsdelar har byggts in i kanalen. Den ena betjänas av två verkstäder som går i skift. Där arbetar man

med pressat och centrifugerat gods. Vid de andra hålen arbetar man som förr vid degelugnarna. Hela anläggningen vilar på stålkonstruktionen en halv meter över golvet. Det ger bland annat bättre luftcirkulation.

Den nya isolerteknik man använt ger en halvering av energikostnaderna. Tekniken har provats ut i de miniugnar man byggt i Johansfors. Konstruktionen är Kosta Bodas egen. Den första miniugnen byggdes för två år sedan. Senare har man byggt två till.

Uppvärmningen med el är i dag det billigaste alternativet och förklarar en del av den lägre kostnaden, men också det faktum att hela anläggningen är en hophållen enhet gör att energiförbrukningen blir mindre.

I smältdelen har man installerat en anläggning för automatisk kvotreglering av luft och olja. En dator styr den processen. Datorn sköter också om att

styra den helt nya transportanläggning som byggts vid plattformen och leder fram till kylrören. Datorn registrerar hela processen kontinuerligt och de senaste 24 timmarna kan spelas upp.

Datorn är inrymd i ett isolerat rum som byggts i hyttan.

Smältarna har fått utbildning på anläggningen och kan nu övervaka smältningen och reglera den med datorns hjälp.

Hela styrsidan har kostat cirka en miljon kronor.

En ny transformator har installerats i samband med nybygget. Den är på 800 KVA (kilovoltampere) och har kapacitet för framtida utbyggnader.

Om erfarenheterna blir goda och allt tyder på det, kan man tänka sej att fortsätta bygga om också på andra bruk, säger Hans Werner, som informerar Mängden.

Här är projektgruppen som under ca ett år arbetat med Boda-projektet:

<i>Hans Werner</i>	Projektledare
<i>Lars Andreasson</i>	Stålkonstruktion, transport
<i>Karela Papica och</i>	Ugnskonstruktion
<i>Percy Svensson</i>	Assistans
<i>Lars Hultman</i>	Styr- och reglerteknik
<i>Berne Karlsson och</i>	Bygg och Media (VVS, El osv)
<i>Kjell Widlundh</i>	
<i>Kennert Koch</i>	Produktionsanpassning och
	Miljöfrågor
<i>Jan-Ingvar Ericsson</i>	Inköp
<i>Anders Gustafsson</i>	Projektkoordination
	(tidplaner mm)

Kosta ökar sliperiets kapacitet

Det gamla sliperiet i Kosta har slitits hårt. Man nådde en gräns där det gällde att satsa på en förbättring eller lägga ner.

Sam Wadin och Hans Werner är faddrar till ett projekt som skall förbättra sliperiets kapacitet avsevärt. Det kommer om ett år att svara mot det behov som marknadsavdelningen räknat fram att man behöver. Utredningen som föregått projektet har hela tiden skett i samråd med nyckelpersoner på avdelningen. Kommande åtgärder är väl förankrade hos personalen.

Hela det projekt, som presenterades för företagsledningen och godkändes, kommer att kosta 4,7 miljoner kronor att genomföra.

Förutsättningarna är att förändringen skall ske medan arbetet pågår, med så litet störningar som möjligt, i befintliga lokaler och utan personalförändringar.

Främst skall man förändra layouten för att få ett bättre flöde genom lokalerna. Samtidigt skall man skapa rum för nya maskiner, som köps in. Det gäller två stycken Colin Mayer-maskiner, en för dekor- och en för facettslipning. Vidare köps en Bebuc diamantslipmaskin, med automatisk skärpning av slipskivan, från Belgien. Maskinerna levereras under semestern.

Projektet startar genast med att man flyttar om arbetsplatser och maskiner. Samtidigt målar man om och gör en allmän uppfräschning av lokalerna.

Vid jul nästa år skall det hela vara genomfört.

Bland nyförvärven kan också nämnas inköp av en syra-analysator. Med dess hjälp kan man hålla syrabaden stabila, vilket minskar risken för fel, samt ökar antalet behandlade bitar.

PARADiset PÅ JORDEN FINNS I ÅFORS

Folkhumorn i Åfors har slagit till. På den stora skylten som förkunnar att man kommit till ett Kosta Boda-företag har »humorn» redigerat skylten en smula. Positivt – det måste vara fint att jobba på Åfors Glasbruk och få bo där. Eller vad tror Du?

Notiser&Klipp

Överallt syns Kosta Boda. Läs här ur ett klipp från Aftonbladet, t ex.

Svenskt glas säljer

Mera svensk konst. 100 svenska kristalljusstakar kallas en utställning av praktpjäser från Kosta och Boda. Detta är den verkliga innepresenten i Rom i år, har kunskapare talat om. De ansvariga är åtta svenska glasmästare:

Monica Backström, Bengt Edenfalk, Anna Ehrner, Kjell Engmann, Gun Lindblad, Rolf Sinnemark, Christian von Sydow och Göran Wärf.

Se hit! Kosta Boda

I den ganska okända tidningen Alternativet hittade vi den här insändaren. Männe förespeglar den en kommande tid med mera permanenta för-

packningslösningar, som kan gagna glasindustrin?

Att minska sopmängderna

Våra sopor består i ökande grad av engångsförpackningar. Ett sätt att hålla tillbaka sopmängderna är att finna goda flergångsförpackningar.

Glas är ett utmärkt material för detta. Det kan ges lämpliga former, bra förslutningar och kan användas för de flesta ändamål. Behållarna kan standardi-

seras till volymer och de kan diskas och märkas på nytt.

För att komma någonstans i denna viktiga fråga skulle jag vilja komma i kontakt med personer som kan glas och dess möjligheter och som har tänkt kring dessa problem. Vi måste börja ett arbete.

Carl Frick, Ulvhult

FÖRHANDLINGAR

Vid lokala förhandlingar mellan Kosta Boda och Svenska Fabriksarbetareförbundets klubbar, Svenska Industrijäntstemannaförbundets klubbar samt Sveriges Arbetsledareförbunds klubbar har man kommit fram till beslut om bl a inarbetning av klämdagar under perioden 1986–1990 semesterns förläggning 1986 och löneutbetalningsdagar sommaren 1986 samt förändrade öppethållandetider i samtliga turistshopar sommaren 1986.

SEMESTERFÖRLÄGGNING 1986

Efter gemensamma överläggningar enades parterna om att förlägga huvudsemestern (20 dagar) samt gemensamt rekommendera uttag av resterande semesterdagar (5 dagar) enligt följande:

Huvudsemestern

veckorna 27, 28, 29 och 30 (30/6 - 27/7 1986)

Resterande dagar

Kosta, Åfors, Johansfors: vecka 31 (28/7 - 3/8 1986)

Boda: vecka 26 (23/6 - 29/6 1986)

Undantag från ovanstående (gäller både huvudsemestern och resterande dagar)

- försäljningspersonal - turistshopar, guider;
- demonstrationsglasblåsning;
- viss service- och lagerpersonal;
- orderkontor och ADB-avdelning;
- kassan och telefonväxeln;
- viss beredskap enligt tidigare praxis.

LÖNEUTBETALNINGSDAGAR SOMMAREN 1986

	Utbetalningsdag
Semesterlön I (Boda)	18/6 1986
Semesterlön II	26/6 1986
Förskott juni	30/6 1986
Förskott juli	Utgår ej
Slutlön juni	15/8 1986
Slutlön juli	22/8 1986

TILLFÄLLIG FÖRÄNDRING AV ÖPPETHÅLLANDETIDER I SAMTLIGA TURISTSHOPAR SOMMAREN 1986

Arbetsgivarparten presenterade följande förslag, som parterna beslutade att tillämpa:

Perioden 23/6 1986 – 31/8 1986

Vardagar	ordinarie tid 08.30–17.30
	ändras till 08.30–18.00
Lördagar	ordinarie tid 08.30–15.00
	ändras till 08.30–16.00
Söndagar	ordinarie tid 12.00–16.00
	ändras till 11.00–16.00

PERSONALNYHETER

BÖRJAT

KOSTA

Ratomir Petrović	g hyttan
Pedro Quiros	g hyttan
Åke Mattsson	g hyttan
Tomas Lilja	g hyttan
Tommy Larsson	n hyttan
Zeth Nyström	marknadsavd
Yngve Lennartsson	tekn funkt
Kent Gustafsson	g hyttan
Niklas Svensson	sliperiet
Stefan Johansson	g hyttan

SLUTAT

Sune Andersson	g hyttan
Gunhild Höök-Sinnemark	
Tuomo Nieminen	g hyttan
Rosa Berg	glasmålningen
Vesna Radovanović	lokalvärd
Dragan Stamenković	g hyttan
(Tomas Lilja)	g hyttan
Borivoje Jovanović	g hyttan
Hector Cuenca	sliperiet
Robin Thaug	g hyttan
Dragomir Zekic	g hyttan
José Patron	g hyttan
Gunnar Blomgren	g hyttan
Marie Nielsen	n hyttan
Anita Saming-Nilsson	marknadsavd
Sture Gunnarsson	marknadsavd
Tomas Ragnarson	ekonomiavd
Göte Gustafsson	ekonomiavd
Bengt Petersson	mek verkstad
Magnus Henrysson	ADB avd
Ratomir Petrović	g hyttan
Inge Andersson	g hyttan
Ulf Hohmann	glasmålningen

BODA

Kurt-Lennart Henriksson	hyttan
Walter Trembl	hyttan
Christina Karlsson	förädling
Willy Karlsson	hyttan

Jonny Svensson	hyttan
Per Rosén	hyttan
Mikael Elmgren	hyttan
Gunnar Paulsson†	hyttan

ÅFORS

Anneli Andersson	hyttan
Christer Koch	hyttan
Mikael Kræmer	hyttan
Anton Skripeč	hyttan
Anders Ericsson	hyttan
Anastasios Papadopoulos	hyttan

Mikael Hildingsson	hyttan
Joachim Schutzendorff	försmältare
	formmakare
Abdullatif Soy Turk	formmakare
Rose-Marie Stjernkvist	hyttan
Zelko Suran	hyttan
Malte Ericsson	tekn funkt
Patricia Carrington	
Dagny Flå	förädlingen

JOHANSFORS

Harald Hansén	hyttan
Camilla Skymbeck	hyttan

Herbert Karlsson	hyttan
------------------	--------

25-ÅRS JUBILARER

Enligt traditionen är det dags att hylla de medarbetare som haft 25 års obruten anställning i Kosta Boda. Det blir 10 medarbetare som innan jul får ta emot sina hedersgåvor ur Anders Engströms hand på Herrgården i Kosta. Många vill också gärna gratulera tjänarna.

Kosta: Karl-Erik Pettersson, Arne Pettersson, Henry Johansson, Lennart Johnsson, Leif Claesson och Allan Svensson.

Boda: Franz Ulrich och Tony Karlsson.

Åfors: Nils Karlsson.

Johansfors: Sven-Ove Fransson.

Margit Vinberg minns...

I Kostas museala utställningshall gör sig min barndom påmint. Där är den ovala slipade tunga kristallskålen som stod på vår vitlackerade matsalsskänk mellan höga tennstakar mot ett jugendbroderi i blått på grått linne. När det var kalas lyftes den ner och tronade mitt på bordet antingen blomsterfylld eller med sydfрукter, som då var något fint och inte så vanligt. Där återsåg jag den runda skålen som till söndagsmiddagarna var fylld med marängswiss eller blanchmangé eller något annat lika kalorigott som barn älskade att smaska i sig. Och där fann jag min en gång så älskade kamlåda, en smal rikt slipad sak med lock som ingick i vad som då kallades ett toalettgarnityr och var väldigt chic i början av seklet.

Sen kom en period, då man föraktade dessa en gång så uppskattade konstföremål i glas, dåtidens statusprylar och hederspresenter. Tjock slipad kristall blev liksom brackig smak ett tag och sattes undan i skåpen, slängdes i sopnedkastet eller skänktes bort till någon basar sådant man inte nådes slå sönder, men ändå ville bli av med.

Men kamlådan blev kvar bland mitt synliga bohag. När det där med toalettbord blev omodernt fick den under en period härbärgera sax och sysaker. Locket lyftes av ibland och hedrades med att vid finare borddukingar få tjänstgöra som silffat. Sen fick kamasken bli pennskrin ända till dess att mitt barnbarns tindrande öga förmådde farmor att överlåta den till henne. Men den gömmer nu inga kammar, bara några halsband och sånt där.

Det där toalettbordsgarnityret fick jag själv som konfirmationspresent. Som jag minns bestod det förutom kamlådan av en flakong, en bonbonjär avsedd för pudervippan, en liten hårnålsask och några andra saker som troligen slogs sönder på ett tidigt stadium. I Kostas gamla katalog redovisas uppsättningen som »1 kamlåda m. lock, 2 nipperaskar m. lock, 2 flakonger, 1 nålfat, 1 ringställ». De tillverkades från slutet av 1800-talet till cirka år 1925. Just den här modellen hette Augustin. Flera varianter fanns.

Kosta är inte bara Sveriges äldsta glasbruk. Det har också förekommit i litteraturen många gånger, blivit filmat, avritat, TV-framvisat och älskat på många andra sätt.

KOSTA GLASBRUK

*In i
snölandskapets
renhet
går färden,
gör spår
i den
blå skuggan.*

*Trädskronorna
lyser
under klar
kyla,
vilar på
de kopparröda
pelarstammarna,
i skimrande
tystnad.*

*Den gamla hyttan,
samhällets mittpunkt,
besökarnas förälskelse,
lever i sin strävan
att skapa.*

*Tankar, ord,
idéer,
arbete
förvandlar material
till konst.*

*Under hyttakets
spetskantade
istappsvärd
blommar fantasi,
drömmar
och verklighet.*

Nu har Birgitta Bååth låtit oss få del av sina i poetiska ord tolkade upplevelser av Kosta Glasbruk. Varma ord, skrivna mitt i vintern.

*Glasets mjuka
linjer
mot snön utanför
fängslar
våra sökande sinnen,
tekniskt kunniga
alster,
lyckade experiment
med ande och materia.*

*Kosmisk längtan
förvandlad till glas,
färgsymfonier,
bevingade
uppståndelsemoment
lyfter glasets struktur
till budskapsupplevelser.*

*I montrar
av småländsk
idoghet,
vilja och kraft,
demonstrerar
det kärleksfulla
kunnandet:
symboler
i glashjärtats
känsliga strån,
graverade
landskapsmönster,
sommarmhagar,
själfulla utföranden
av ömsinta händer.*

Birgitta Bååth

Min uppsättning bör ha kostat något kring 25 kr, vilket förstås inte var så lite på den tiden, men en lagom present från någorlunda välbeställd moster och morbror till systerdottern som »gick fram» i mitten av 1920-talet.

Flickan var mycket lycklig för den koketta gåvan. Den gjorde liksom bestyren med hår och hy vid det vita toalettbordet mer legitima. Hade man fått en skäl för pudervippan måste man ju ha rätt att pudra sig. Den som behövde locktång kunde dölja den i kamlådan. Med sådana ting höll man på att över-skrida gränsen till vuxenvärlden. Från flakongen kom vuxna dofter av 4711 eller Maria Farina, dåtidens mest populära luktvaften. Och så var det förstås lite maffigt att visa upp kristallkleno-

derna för flickvännerna . . . alla tider och åldrar har sina statusprylar.

Och nu tycks många tonårsflickor börja svärma för prylar från äldre tid.

— Hur skulle det vara att ta upp tillverkningen igen av den där nätta saken, frågade jag när Lars-Gunnar Rydén och jag tillsammans beundrade den utsökta slipningen och formen.

— Tyvärr omöjligt! Den skulle kosta bort emot tusen kronor . . . om den nu alls går att göra. Såna klenoder slipas inte idag.

Så jag hoppas barnbarnet gläds åt den gamla kamasken och kan ge den i arv till något sitt framtida barnbarn. Undras vad den kommer att vara värd den dagen?

Margit Vinberg